

Kasimir Leino

Ristiaallokossa

KOKOELMA RUNOELMIA

PORVOOSSA

Werner Söderström

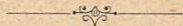
Hinta 2 m. 75 p., koruk. 4 m.

RISTIAALLOKOSSA.

KOKOELMA RUNOELMIA,

KIRJOITTI

KASIMIR LEINO.

PORVOOSSA 1890.

WERNER SÖDERSTRÖMIN KUSTANNUKSELLA.

HELSINGISSÄ,
J. SIMELIUKSEN PERILLISTEN KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ
1890.

„Il n'y a de bonheur pour aucune espèce vivante,
qu'à suivre ce à quoi la nature la destine“.

André Chénier.

*„O rara temporum felicitas, ubi sentire quae velis
et quae sentias dicere licet!“*

Tacitus I.

Sisällysluettelo *).

Ristiaallokossa (esipuheeksi).

I. Yleis-aiheisia.

Suonion muistoksi	7.
M. A. Castrén'ille	17.
Herätykseksi!	20.
Kansan lapsi	23.
Mieleiseni mies	25.
Innotta nuoruus päiv' on auringotta	26.
Gladstonelle	29.

II. Kuvauksia.

Nukkuvalla tytölle vuoristossa	35.
Laulajatar	38.

*) Tähdellä merkityt runot, 8 luvultaan, olen valinnut ennen julkaisemistani „Runokokeista“.

Käyntini Versailles'issa	42.
Memento mori	52.
Huutolaistyttö kehdon ääressä	55.
Myrskylintu	58.
*Sunnuntaina	60.
*Häältä	62.
Mun isäni armahan kuolema vei	67.

III. Mietelmiä.

Surutonna suolla sorsa	73.
Mun vuodenaikani ei ole syys	77.
Ti'en hau'ssa	80.
Päivän laskiessa	84.
En teitäs kulje	86.
Ulapalla I & II	88.
Ylinnä kaiken vapaus!	90.
Mä tahdon toivoa!	93.
Pois sanariita!	96.
Mi orjuutta, se kurjuutta	99.
Luonnon ihailua	100.
Parantumaton	102.
Epäilykselle	106.
Yksin ollessa	108.
Mietelmiä I—IV	111.
*Hengen tasavalta	115.
*En rakasta tyyntä	118.

IV. Lempi.

Lemmittyäni muistoksi	123.
Annette'lle	126.
Suukkosten keskessä	128.
Koittaa järki jäykkä olla	131.
*Neiden mielet, I—III	134.
*Impeni I—III	137.
*Ensi vuokko	140.
Tuommoinen tyttö on mieleeni mun	142.
Vieraalla maalla	144.
Mustat silmät	146.
Jos tohdit ja tahdot	147.
Niin varmasti	151.
Kaikki kaikessa	152.
Daimooni	153.
Hän huomaa ei	156.
Sen jo tiedän	157.
Vertauksia luonnosta	159.
Päivän noustessa	162.
*Mik' onpi syynä	165.

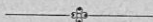
V. Ivallisia.

Elämän kokemusta	169.
Valtion syöttiläälle	173.
Mies kuin muutkin	174.
Eräälle kirjailijalle	175.

„Kallihin kansan vuoksi“	176.
„Kunnon mies“	179.
Bulevardi-kahvilassa	182.
Mahtava mies	185.

VI. Uskonvainojen ajoilta.

I. Petrus Valdo	191.
a) Collège de la gaya scienza	191.
b) Valmistusta	199.
c) Provencen laaksossa	204.
d) Maanpakolaisuudessa Böhmissä	210.
II. Varastettu!	215.

Risfiaallokossa.

On joenlahden rannalla loitolla Pohjolassa
Mun kotikenttä kultainen, mä jolla leikin lassa,
Ja metsänlammen laineeton oli lahden sinipinta
Ja yhtä tyyni, puhtoinen ja kirkas oli mun rinta.

Ja täällä hetken' herttaimmat mä leikin elämästä,
En tiennyt tuhon tuulista, en myrskyn mylvinnästä,
Mut salmen suusta aukeevan mä seljän aavan luulin
Ja kaukaa kumman kohinan mä houkuttavan kuulin.

„Tuo tuoll'on meri, lapseni, ja vaarallinen sulle,
— Näin lausui kerran lapsena mun äityeni mulle —
Jos lähdet joskus laineillen ja loitommaksi rantaa,
Niin katso, ett'ei venhoas saa virta tuonne kantaa.

Näät meri vain on miehille, isoille, voimakkaille,
On hauska heidän taistella ja soutaa muille maille;
Jo salmen suusta avautuu ulappa aava tuolla —
Siis pysy aina, lapseni, sä salmen tällä puolla!

Jo salmen suussa tuolla käy näät kummat ristituulet,
Ne valtahansa venhos saa jo ennen kuin sä luulet,
Kun sitten siinä heittelee sun purttas tuulten hyörre,
Niin seljemmäksi venhoas vie salmen virran pyörre.

Ja pyörre kerran aavallen kun purtes tuonne vienee,
On varma vaara tarjonas, se hautasikin lienee —
Jos lemmit siis sä äitiäs, niin tottelet sä kyllä!“
— Näin päätti äiti armahin neuvonsa syleilyllä.

Mä kotvan häntä tottelen; ja soutamaan jos lähden,
Niin salmen suusta palajan jo pois mä äidin tähden.
Vaan ajan tullen kuntoni mä tunnen karttuvaksi,
Ja aava, uljas ulappa käy houkuttavammaksi.

Nään kuinka siellä aallot käy ja purjepurret kiittää,
Nään vihureissa vinhoissa kuin lokkilinnut liittää,
Nään siellä miehet voimakkaat ja heissä sankar'-innon
Ja tunnen jäntereissäni mä tuohon leikkiin kunnon.

Ja joka viikko varmistuu tuo tuuma uusi mulla:
Mä tahdon tuonne taisteluun ja miesten moiseks tulla,
Mä tahdon tarmon koitteluun vesille väljemmille,
Jos kuolo siellä kohtaakin, niin minkä voin mä sille.

Ja niin mä juoksen purtehen ja lasken laitatuuleen,
En kuule ääntä äitini, vain lainelaulut kuulen —
Saan tuosta salmen suuhun jo ja keskeen ristihörteen
Ja joudun kohta valtaan sen ja vitkan virran pyörteen.

Käy tuuli milloin mistäkin, vie venhon tänne sinne,
En tiedä vielä itsekään se vihdoin vie mun minne,
Vaan seljemmäksi sentään mun tuo virta vievän näyttää,
Kun tässä ristituulella vain vois in melaa käyttää.

Mä luovin siihen luottaen, ett' virta voiton saapi
Ja vihdoin tuuli yhtäinen mun purjeet pullistaapi,
Kun salmi soukka laajeneis vedeksi väljemmäksi,
Vapauden virttä veisaten mä seilaan seljemmäksi.

Äl' itke armas äitini mun uppiniskaisuutta,
Mä lasken läpi aallokon viel' kohden maata uutta —
On koti parhain lapselle, vaan ahdas työlle miesten,
Ei luonnon ääntä kuolettaa voi pyytäen, ei piesten.

Äl' itke armas äitini sun suurta lempilasta,
Jos ryöstäytyikin sulta hän ja kotilahdelmasta;
Kuin immyt ensi lempeään, niin muistan aina teitä,
Kuin itkee vuosi kevättään, niin itken aina teitä!

YLEIS-AIHEISIA.

Suonion muistoksi.

I.

Soi kanteloni kauniimmin kuin koskaan ennen soit,
Nyt kuntoo, intoo, hyveitä kun kerran kiittää voit,
Voit soida soraäänittä, voit totta ylistää,
Voit soida muistoks *Suonion*, hän muistoks vain nyt jää.

Kun suru suora, vilpitön sydämmen valtoaa,
Niin puhtahimmin laulumme se silloin kajahtaa,
On laulu siksi puhdasta, kun murhe puhdas on,
On kielten helkky hellintä, kun tunne hellä on.

Jos luottamista näihin lie, mun laulu hellää ois,
Ja kielin hellin, kaihovin se kaipausta sois,
Mun laulu sulle ilmoittais, sä kansa onneton,
Kuin paljo hukkas kansa se, mi hukkas Suonion.

II.

Salomaille Suomen niemen riensit kansaas etsien,
 Korven synkän siimeksessä löysit vihdoinkin sä sen;
 Luonteesensa suoramaiseen, kömpelöön sä tutustuit,
 Vienoisihin virsihinsä iki-iloks ihastuit.

Nousit kautta notkelmitten kukkuloille harjanteen,
 Näit tään luonnon mahtavaisen, siintäväisen seljäntein,
 Näit kun vaaran rintehellä au'er tanssi ilmassa,
 Kuulit lehdon liepeheltä lintusitten lauluja.

Kuulit Suomen kalleutta käkösenkin kukkuvan,
 Kuulit Suomen suloisuutta kukkastenkin kuiskivan,
 Suomen hengen tuoreutta metsä raitis tuoksusi,
 Suomen kansan kestävyyttä hongat huojui, kertasi.

Täältä näit sä sinerväiset selät, järvet, lahdemat,
 Täältä kuulit paimenpoian torvenhuudot, laulelmat,
 Täällä kait sä mointa maata lempiväsi vannot myös,
 Vannot kaiken kansallemme uhraavasi päivätyös.

Sillä kansa korven synkän sivistystä vailla on,
Henki, kieli kehkeymättä, halu vain on valohon.
Sitä ohjaamaan sä riensit tiedon ikilähteen luo,
Kansa Suomen janoovainen riemumielin tuosta juo.

„Valo kirkas, valo kaunis tok' on vain kuin Alpein jää,
Jos se ainoasti loistaa, ei myös taida lämmittää“,
Näin sä lausut varoitellen, valon vaadit lämpöä,
Vaadit kansaa, maata kohtaan hellintä sä lempeä.

Mit' on työmme maamme eestä, jos ei tulta lemmen lie,
On kuin kylmä tuulahdus, min viima mennessänsä vie —
— Vaikk' on köyhä isänmaasi, lemmi innokkaammin
vaan,
Ilkein peppureista on, ken luopuu köyhästä' emostaan.

III.

Kun kodin loit sä lämpimän,
Sen suomalaiseks loit,
Ja lemменkuiskeen hellimmän
Sä suomen kielin soit.
Sä lapsilleskin neuvoit näin:
Käy tuota tietä edespäin!

Sun jalo, puhdas luontehehes
Se lapsen lainen on,
Ja vilpitön on sydämmes
Ja elos tahraton,
Sun tieltäs väistyy vihakin
Ja ilkimielen ivakin.

Sä äidiltäsi kieltämme
Et kyllä saanutkaan,
Mut lauluihis sä mieltämme
Sait yllin kyllin vaan,
Ja „*vieras lippu*“ peittänyt
Ei Suomen miehen töitä nyt.

Sä vaatimatta laulelit
Kuin talven varpunen,
Mut puhtahinta soittelit
Sä kieltä sydämmen,
Siks leivoakin kauniimp' on
Tuo sulolaulu Suonion.

IV.

Hän kuuli kuusten kohinan ja kuohut koskien,
Hän näki taivaan sinervän ja luonnon vihreyden,
Ja näistä luonnonhelmistä hän solmi helmivyön,
Sai siihen Suomen suloutta, viehkeyttä kevät-yön.

Kun iltamilla kuuhut tuo hänellen tarinoi,
Nää „tarinat“ hän kansalleen jo Suomen kielin soi;
Hän näytti meille lauluissaan: tää maa on kallehin,
Sen vertaa etsit „maitten sä ja merten takaakin“.

Tai „pääskynen“ jos riemujaan liversi lennossaan,
Hän riemut meille tulkitsi, sai lapset kuulemaan,
Ja „mansikoita“ Suonion ja „mustikoitakin“
Kilvalla riensi noukkimaan niin nuor' kuin vanhakin.

Hän Suomen suvut tutkivi ja muinaisuutta sen
Hän ilmi saada koittavi valolla tietehen:
Sen tavat arkipäiväiset, sen juhlat, sunnuntait,
Sen hengen eri asteheet, sen kehityksen lait.

Hän tutkii syitä, syntyjä, runouden aarteita,
Hän löytää niistä kansansa, sen poimii aatteita,
Ja kulttuurista kuvan hän silloisen Suomen luo,
Elämän entisaikojen eteemme selväks tuo.

Ja sankar'-laulun luontehen hän parhain käsittää,
Kullervon, Ainin laulut näät hän meillen esittää,
On kyllä itkun arvoinen jo kuolo Kullervon
Sydäntä sentään syövämpi on Ainin angervon.

Ja Sammon sirpaleitakin hän tyystin tarkastaa,
Kunneikka onnen Suomenmaan hän niistä taatuks saa,
Niin löytöhönsä luottaen hän astuu polkuaan
Ja työhön meitä kehoittaa, siin' onni onkin vaan.

V.

Ei harmaapääksi kansoas
Sun suotu palvella,
Et niinkuin kukka kuihtunut
Sä syksytalvella,
Sä miehuudessasi muutit pois —
Työs keskeyneet ken jatkaa vois?

Sun tuntees aina tuliset
Ne vaati vauhtia,
Ja vauhdilla sä riensitkin,
Kun työssä riehuit sa,
Ja kuolemasikin tuommainen
Oli tempaus äkkipikainen.

Nimekses luota Viipurin
Sä saaren nimen sait,
Sen saaren, jonka luona nyt
Niin kylmän haudan sait:
Näät Suoniosaaren luona on
Myös päättynyt elämä Suonion.

Nuo Suomen lahden lainehet
Nyt töitäs laulakoon,
Ja *yhtä* Suomee lempimään
Ne innostuttakoon,
Sun laillasi työtä tehtäköön,
Sun muistosi aina eläköön!

1888.

M. A. Casfrén'ille.

Sä Pohjan ilman, luonnon vilppautta
Kun nuorra rintahasi hengitit,
Sen voimaa, tarmoa, sen raittiutta
Ja jylhää mahtavuutta ihailit.

Ja taivahalla revontulten vyöhyt
Kun silmiis talvi-illoin lieskasi,
Tai toisekseen kun turhaan keskusyöhyt
Se päivän laskemista vartosi;

Kun näit sä kansan, joka vaivoissansa
Ei sortunut, vaan kesti taistellen,
Kun näit tään kaiken, silloin tunteissansa
Kai nuori rintas kuohui aaltoillen!

Ja tunne syttyy pyhän innostuksen,
Maan eestä tään sä tahdot toimimaan,
Pois poistat esteet, murrat vastustuksen,
Työ-alas löydät, riennät Aasiaan.

Ja vaikka viuhuu viimat pohjoisesta,
Ja vaikka telmää tundran tuiskusäät,
Sä lämpöä saat maasi rakkaudesta
Ja tietehelle uskolliseksi jäät.

Sä etsit, löydät Suomalaisten kehdon
Ja muinaisuuttamme sä valaiset,
Luot täten kansallemme elin-ehdon
Ja täten seestät päivät vastaiset.

— Et suurin äänin suurisuisten lailla
Sä ilmi tunteitasi huutanut;
Sen tehkööt toiset, pontta hengen vailla,
Sun elos vakaa työ on kruunannut.

Ja työhön maan ja kansan eestä koitit
Sä nuorukaisiakin innostaa,
Ja työllä itse laakerit sä voitit
Ja työ se voimas vihdoin lannistaa.

Erotti varhain sun jo tuoni meistä,
Vei kesken viljan korjuun aljetun —
Ei sentään silmä tummu kyyneleistä,
Kun jalon toimintasi muistaa sun.

Ei itkemist' oo sankarmuistojamme,
Ne meitä työhön aina kehoittaa —
Ja työllä parhain kunnioitustamme
Myös voimme Castrenille osoittaa.

Heräykseksi!

Mä laulan vapaudesta minäkin
Ja taistelua pilviin ylistän,
On työssä elämämme tarkoitus
Ja taistelu on ehto elämän.

Mä tahdon kuulla ääntä torvien,
Mä tahdon nähdä kalpain kalskuvan,
Mä tahdon verta saada suonihin
Ja innon tulta nuoren rintahan. /e

Siis ylös, nuoret, toivo kansan, maan,
Sä näytä, nimes että ansaitset!
Miks veltoksi ja kuhnuriksi käyt
Vai kilvoitustako sä peljännet?

Ol' aika kerran, jolloin tarvittiin
Sun voimas tanterella hurmehen
Ja jolloin kunnialla mainittiin
Ken kansaa päättömäks sai parhaiten.

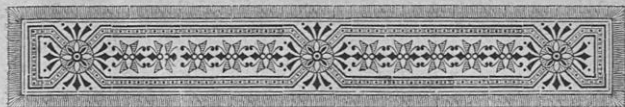
On aika muuttunut, myös vaatimus:
Nyt urheuttas siinä tarvittais,
Ett' taisteluun käyt kanssa itses nyt,
Lyöt harhaluulot maahan kalvallais.

Sun kalpas järki terve olkohon,
Mi etuluulot murtaa, tuullottaa,
Ja empimättä tieltäs kaikki lyö,
Mi hengen vapauttasi vastustaa!

Siis ylös nuoret, toivo kansan, maan,
Käy taisteluun sä kanssa sortajas,
Miks veltoksi ja kuhnuriks sä käyt,
Mi lannistaa sun vanhaa intoas?

Vapauden aate eikö voimaa suo
Ja liehdo tulta tunne totuuden,
Pyhintä omaisuuttas kahlittaa
Kun kylmin tuntein annat ihmisten?

Kansan lapsi.

Olen syntynyt sydänmaassa ja korvessa kasvanut,
Olen kasvanut kansaan kiinni, sen tuntehet tuntenut,
Olen nähnyttä kurjan joukon vilutuiskussa värjöttävän,
Olen nähnyttä kalpeat kasvot ja nälkähän näännyttävän.

Oli paikkaset ryysyt heillä, kädet karheat, sierauneet,
Ja maidonlaisina kasvoin ei hipiöt kuultaneet —
Ei ollut ne ruusut hienot, kuin peittivät poskipään,
Vaan ahavan, sauhun syömät oli kasvot kansan tään.

Sydänmailla on elämä kurja ja kurja on kansa myös,
Se nääntyvi näljissänsä ja horjuvi hengen yössä,
Sydänmailla on halla käynyt ja tuhonnut tou'ot pois,
Sydänmailla nyt pettua syödään ja leipeä tarvis ois!

Niin, pettua syö tää kansa, hikipäisenä raataa vaan,
 Tuho suurempi sentään uhkaa: verot kuinka ne
 maksetaan?

Ei rahoja näy, ei kuulu, pian saapuu jo kruununmies,
 Myö konnut ja irtaimiston, maat mannutkin kenties.

Ja niin on mennyttä kaikki, mitä tehnyt ja toivonut on,
 On mennyttä vuosien vaivat, kotikulta kun mennyt on,
 Pois maailmaan akanoina lapsjoukkokin viskautuu,
 Joku huutaa rahasta yhden tai ruodillen joku muu.

Sydänmailla on elämä kurja ja raskas taakkakin,
 Mut raskaampi elämä mieron ja kulkijan sauvakin,
 Koti on koti sentään aina, jos köyhäkin kuinka lie,
 Ja armas on synnyinpaikka ja pystyä orvon tie.

Jos taikuri tenhova oisin, joka kummia tehdä vois,
 Pian niemet ja lahdenpohjat ne peltona, puistona ois,
 Vaan tuota en taitoa saanut, vähävoimainen olen myös,
 Sen ymmärrän minä sentään: sun onnesi, kansa, on
 — työs!

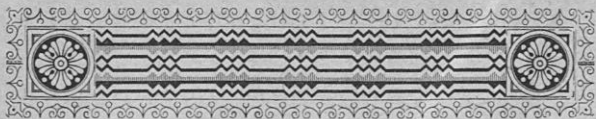

Mieleiseni mies.

Into työhön, kunto siihen,
Luja tahto, sydän suora,
Avo silmä, vapa aate,
Lempi kansaan, isänmaahan —
Semmoiseksi soisin miehen mielen,
Kieleksensä vielä suomenkielen.

Innoffa nuoruus päiv' on auringoffa.

Te nauratten kun nuori innostuupi,
Tuo raukka oikein sääliksenne käy —
Kun neuvotten te häntä armossanne,
Hän tuota arvostaa ei voivan näy.

On joukossanne kyllä niitä myöskin,
Kuin toivoo, innostua kerran tais,
Niin, rohkeasti sykki silloin rinta —
Mut siitä muistuttaa ei ehkä sais.

Ei liene mieleen, että ajat vanhat
Viel' haudastansa jälleen kutsutaan —
Ja rinnassanne ehkä sentään tuntuu
Kuin outo kaiho sais jo nousemaan.

Se ol'han sentään henkes kulta-aika,
Kun paljo toivoo vielä uskalsit,
Kun elämältä aatetta sä vaadit,
Vaikk' leivän kannikkaan sen uhrasit.

Sä tiedät kyllä: nuoruus, into, toivo
On iät kaiket yhteen kuuluneet,
Ja nuorten into, lämpö, toivo, rakkaus
On edistyksen hyödyks toimineet.

Siks ällös pilkkaa, ällös surkutellos,
Ja armos säästä paikkaan parempaan,
Innotta nuoruus päiv' on auringotta,
Vuos kevähättä, elon varjo vaan.

Ja vaikka veisais äijät, ämmät kaikki
Tyyneyden virttä, nuor', sun korvihin
Ja vaikka houkuttaiskin tuossa tyyni lahti,
Sä voita velttous, laske laineihin.

Jos tyyniperään kerran maihin maadut,
Sä siihen uuvut, jäntees veltostuu.
Vaan sinä vastaisuuden varma toivo,
Sä muista: jalot vain ne innostuu!

Gladstone'lle.

Kun suurivaltain sorto taas enemmän alaa voittaa,
Ja saksalaistaa Elsassin kun Bismark ukko koittaa,
Kun pienten kansain vastaisuus niin synkeältä näyttää,
Sun äänes sulo-toivehin sydämmet silloin täyttää.

„Ei kansa luotu sortamaan, jos voimakkaammaks varttui,
Se suojaks toisten luotihin ja rauhan tuojaks karttui,
On aika meidän karkoittaa jo nyrkkivalta raaka,
Ja tehtäväänsä asettaa jo herkkä oikeen vaaka!“

Näin julki lausut kansalles ja muistutteleet aina,
Ett' häpeäksi Englannin i'es Iiriläistä painaa;
On aina muille Albion se pelastuksen tuonut,
Mut sentään toista veljeään kuin orjaa sortaa suonut.

„Nyt veljeskansa kohotkoon ja rinnallamme käyköön,
 Ja lakiensa turvassa vapaasti kehittäyköön,
 Näin Iiriläiset Englantiin sidomme lempeydellä,
 Niin lujempaan se liittyykin kuin sorron sitehellä“.

Oi, jospa vanha Albion sun ääntäs kuunteleisi,
 Jos edes polvi nouseva sun aattees eespäin veisi!
 Sä kunnan vanhus valkopää, sä näytät nuoremmille:
 Tuo tie se viepi onnehen, käy, nuori polvi, sille!

Vapaushan kansan kasvattaa, sen kyvyt kypsyttääpi,
 Mut sorto mielen sorretun vihalla myrkyttääpi,
 Jos valtahas se antaukin, sen tekee uhkamielin,
 Jos nöyrytyneensä sanookin, sen sanoo valhekielin.

Mut säännöksillä oikeuden jos kansan toiseen liittää,
 Niin voimakkaamman suojasta se vilpitönnä kiittää —
 Sen sinä, Gladstone, oivalsit ja käytäntöön sen vaadit,
 Näin „magna charta'n“ peruksen sä Irlannille laadit.

Ken jätti moiset aarteet jälkeensä maailmalle,
Sen muisto konsaan murene ei ajan virran alle —
Vaan valon aika vastainen tuon kiitoksella kostaa
Ja kiitoksensa merkiksi se muistopatsaan nostaa.

Sen patsaan kerran nostakoot kaikk' pienet kansat sulle,
Ei raskas lie se haudallas, se onhan siunatulle!
Se patsas sitten kertokoon: jo poistui sorron taika
Ja valon tieltä väistymään sai nyrkkivallan aika.

KUVAELMIA ELÄMÄSTÄ.

Nukkuvalle tytölle vuorisossa.

Niin puhtaana tuossa sä uinahdat,
Kevät-nuortean vartalon oi'ennat
Ävärrikkaalle nurmikollen;
On hengitys helppo ja hiljainen
Ja kasvosi ilme on rauhainen:
Lie huokea noin sun ollen.

Tuoss' allasi nurmikko nuortea on,
Hete vieressä kirkas ja tahraton,
Kevät-taivonen päälläs päilyy.
Ylä-ilmassa leivonen lauluksi lyö,
On kaukana kaiho ja loittona yö —
Kai täällä sun henkes säilyy.

Kai säilyvi myrskyltä maailman
Tuo kukkanen kentältä taivahan
Niin tuoksuvan tuores, hento.
Elon synkeät synnit ja murheet sen
Urat uurtais otsahan impyisen,
Joka noille on vieras vento.

Nuku lapsonen nurmella keväimen,
Puron varrella puhtahan lähtehen,
Nuku kukkain keskessä aina.
Tähän vuorilta tuulokset vilppaat käy,
Kylän raition ruokottuus ei näy,
Kylän raskahat ilmat ei paina.

Kunis häipyvi surkea siivottuus,
Kunis koittavi puhdassa päivytt uus,
Sinis nukkuos piilossa täällä!
Kera tuoksuvan kentän ja keväimen,
Kera kukkien, lähteen ja leivosten,
Sinut tapaaki vain maan päällä.

Sua onnessa tuossa en häiritseis,
 Vaikk' katsees kylläkin murheeni veis —
 Pyhän, puhtaan uinuthan unta.
 Ihastella mun kainoutta sentään suo,
 Jota kertovi kasvosi kaunihit nuo —
 Sydän lie myös valkeempi lunta.

Ihasteltua hetkisen, kunnes sun
 On syöpynt piirteesi mieleen mun,
 Pois loittonen kiertäen kaarten;
 Taas tultua myrskyhyn, maailmaan,
 Minä kummana kaikille kertoa saan,
 Ylimaat min kätkevät aarten.

Nuku, lapsonen, helmassa vuoriston,
 Kevyt huokua syyttömän rinnan on —
 Kevät-taivonen päälläs päilyy.
 Ylä-ilmassa leivonen lauluks lyö —
 On kaukana kaihon ja synnin yö —
 Kai täällä sun henkes säilyy.

Harz'in vuoristossa elok. 1889.

Kaulajafar.

Sali täyteen kansaa tulvii
Niin kilvalla kiirehtäin,
Sijan parhaimman ett' saisi,
Sais nähdä ja nähdyks näin.

Kaunottaret loistoisilla
Pukimillahan kiistailee,
Käsi hansikan verhoma pieni
Siro-viuhkalla viittailee.

Läpi kiikarin keskehen naisten
Tuoss' herrat ne tutkii nyt:
Kuka herttaisin, kuka kaunein,
Kenen suopeat silmäilyt.

Ja impi sen keksivi kohta,
Noin kääntyvi puolittain,
Punastuupi ja laittavi huulet
Yhä hurmaavammiksi vain.

— Mut tuossapa laulajatarkin
Sulo-äänekäs ilmautuu:
Kuin keijutar eespäin väikkyy,
Hymynaurussa viehkeä suu.

Ja hän katsovi kansaa kohden,
Ihan tyyni ja huoleton on,
Vaikk' tietää, että on yksin
Hän kiintänyt huomion.

Sävel alkavi ensiks hiljaa
Värähdellen ja uinaillen,
Vaan kohtapa kuin satakielen
Liverryksenä helmeillen.

Jo syttyvät mustat silmät,
Olentonsa jo tulta saa,
Elävyyttään intosa rinta
Tunteissahan aaltoaa.

Autuutta hän nuoruuslemmen
Laulussa nyt tulkitsee,
Miten nuortuvi intohimosta,
Koko hengen se hallitsee.

Mut nuoruus rientävi tietään,
Kaipausta se jättää vain,
Pois häipyvi lemmen into
Pian muistona ruskottain.

Tätä laulajatar kuvatessaan
Taas ääntähän vaijentaa,
Värähdellen se kaihoa kertoo,
Kunis heikkona pois vajoaa.

Ja kun ukkonen äkkiä puhkee
Nyt suosio irralleen:
Alttiiksi hän tunteen kielet
Oli saattanut laululleen.

Yhä raivoo suosion myrsky,
Yhä häntä nyt huudellaan;
Kun syttyvi tunteet kerran,
Vähitellen ne tyyntyy vaan.

Mut turhaan vuottavi kansa:
Pois riensi jo mainio maan,
Hän ulkona vilpastuttaa
Sydäntulta ja -tunteitaan.

Oman nuoruutensa hän kertoi,
Oman lauloi rakkauden:
Siks lämpö ja into ja voima,
Siks kyynele kaipauksen.

Käyntini Versailles'ssa.

(Keväällä 1890).

Versailles'in kevätvihree luonto loisti
Niin väririkkahana silmää hyväillen,
Vain hienon taiteen henkee huokui kaikki,
Mihin mä heittänenkin katsehen.
Kuin kevätkenttä luonnon-voiman laista
Tuhansin turpeestansa kukkaisia luo,
Niin luonut kukkaisina kulttuurinsa
On ihmishenki taideteokset nuo.

Kohoupi tummaa taustaa vasten tuossa
Antiikin puhtaan valkee marmorinen työ
Ja kierrätellen suuren käärmeen lailla
Välitse metsäin kulkee teitten vyö.

Tuhansin värein välkkää päivää vasten
 Säteiset kaarteet suihkulähdetten
 Ja harmaa maurilainen pylväs-holvi
 Välistä sintää vanhain lehmusten.

Mä hurmauneena taiteen ilmaa hengin
 Ja raa'at aistit häipyä, hienonee,
 On taide muodon-saaneen aatteen ilme,
 Maailman varmaan vihdoin hallitsee;
 Näät luojastaan jos luopuu jalo henki,
 Niin uskokseen hän taiteet valitsee,
 Kulttuurin kaunein kukkahan on taide,
 Se ihmisaatteet, -tunteet tulkitsee.

*

*

*

On luonto tyynnä, äärellen
 Tähän istun mä penkereen
 Ja ympäristöni työhön saa
 Mun mielenkuvitteen.

Nään käytävillä käyskivän
Nuo kuulut kuninkaat,
Ja hovineidot hienot nään
Ja herrat heilakkaat.

Ja illan tullen puistossa
Tuhansin tulta nään
Ja metsän tumman peitossa
Nään parin lemmekkään.

Hienoissa silkki säihkyää,
Mi immen verhoaa,
Ja suudellessa sulhasen
Se hiukan kahahtaa.

On puku hieno, valittu,
Ja puhe myös on niin —
Mä noita ajan tuotteita
Vertaisin perhosiin.

— Ei työtä he tee, ei kehräile,
Vaan luoja ne ruokitsee
Ja onnessa lemmen ja rikkauden
Elämästä he nautitsee.

Ja linnasta soitto mun korviin käy
Niin viehkeä, kiihtynyt,
Parit väikkyvät parkettiliuskoilla,
Siell' onpihan tanssit nyt.

Ja Maria Antoinette'n myös
Minä hurmaavaisena nään,
Kädet pienet kevähän keijuisen
Ja Miilon Veenuksen pään.

Kas, mahtava Ludvig loistossaan — — —
Joku äkkiä häiritsee:

„Vous voulez visitez le château, monsieur,
je suis un guide, s'il vous plaît?“

Niin kylmänä vastahan löyhähti ilma,
Kun astuimme suurihin suojiin noihin,
Avaroina ja jäykkänä seisoi seinät;
Vaan lämpöä uhkusi taulut, joihin
Juur' aurinko hellivän suukkosen suopi
Ja ilmehen maalarin työlle luopi.

Sali toisensa takaa tuoss' avauupi,
Tuhansittain tauluja silmäni kohtaa —
Ja liukas kuin allani parkettilaitos
On oppaani kieli, mi käyntiä johtaa;
Tais Ranskan taistot hän taruista asti
Ja Louis't ja Henrikit moitteettomasti.

Oli kierretty varmaan jo tunnittaisin,
Monet mestari-aulut jo tutkisteltu;
Ihasteltu jo Canovan kaunista työtä
Ja Vernet'n voimia paljosteltu,
Niin oppaamme pieneen suojahan johti,
Johon tultua viuhtoi seinää kohti.

„Voilà, monsieur, le malheureux chanteur
de la „Jeune Captive“, André Chénier!
C'est lui qui a célébré par ses chants.
La liberté de l'esprit et la vraie république“ *)
— Näin laulaen oppaani tauluhun viittaa,
Hänen loruista sentään en enää mä piittaa.

Chénier! se on hän! Sun katseesi tunnen,
Sä lempeä, rohkea, vapaa miesi,
Tuo korkea otsa ja aatelisleuka
Ja ylpeä suukin se uljuutta tiesi.
Tuon näköinen ollakin täytyy sen kyllä,
Ken kuolohonkin käy hymyilyllä.

Koen oppaasta päästä, niin jään minä yksin:
— Voici quelque chose pour vous, monsieur!
„Vous restez donc ici? mais il y a en encore! . . .“
— Oui, oui, je le sais, mais pourtant . . . adieu! —
Näin sain hänet pois, oli nautinto kallis,
Ja tuo ei suultaan mun nauttia sallis.

*) Kas tuolla, herrani, on André Chénier,
„Jeune Captiven“ onneton laulaja,
Se on hän, joka meille niin kauniisti lauloi
Tasavaltaisuutta ja hengen vapautta.

Voi kuinka tuntuu kummalta
Mun täällä yksin olla!
— On päässäin paljon aatteita
Kuin nuorella morsioilla.

Vain tauluun tuonne mä tuijotan:
Se vankilahuonehen näyttää,
Etualalla nään André Chénier'n,
Muut vangitut huoneen täyttää.

— Olet heimolainen sä Helleenein,
Olet, Chénier, kuulua juurta,
Kai imit jo äitisi maidossa
Sinä vapauden runoutta suurta.

Sun miehevän uljaana eessäni nään,
Nuo silmäsi säihkyvän luulen,
Sun Robespierrelle itselleen
Lain pyhyttä puoltavan kuulen.

Ja säikkynyt ketään sankari et,
Teit kaikille aattees julki,
Myös itsenäisistä aatteistas
Sun hallitus tyrmäänki sulki.

Jalon töit' ei pakolla määräillä,
Ei suljeta mieheltä suuta;
Joll'ei vain vängita, murhata,
Ei keksitä keinoa muuta.

Sun hienon henkesi sulkevat
Näin yhteen roistojen kanssa,
Mut hengen kukkapa puhkeskin
Juur' siellä se umpustansa.

Ihanimmat laulusi kumpusihan
Sun henkesi tyrmässä tässä,
„La jeune Captive“ on tehtynä näät
Ihan roistojen räyhännässä.

Niin tyynenä kuuntelet tuomion myös,
Joka teilattavaksi sun määrää;
Et orjistu koskaan seuraamaan,
Mikä alhaista on sekä väärää.

Syvä silmäsi syvemp' on entistään
Ja poskesi kalvokkaammat,
Vaan entistä jalompi katsees myös
Ja piirteesi voimakkaammat.

Kera lörpöttelevän Rogers'in
Sun kärrihin käydä suovat,
Läpi rahvaan taajahan tunkeuneen
Luo teilauspaikan he tuovat.

Syvä kaikkialla on hiljaisuus,
Kun nouset sä porraspuita,
Sua tuhannet katseet tähtäävät,
Ei huomata uhreja muita.

Jalon, kärsivän, säälivän katsees sun
 Näkevään niin selvähän luulen,
 Niin nuorena pyövelin viereen käyt — — —
 — „On ferme!“ — oven luota mä kuulen.

En tiedä kuinka tullut lien taas ulkoilmahan;
 Näin kevät-illan hämärän, ja rusko taivahan
 Valosta päivän juorus vain; ol' tyyntä, hiljaisaa,
 Ja tunteet nuorta rintaani tuhannet kuohuttaa.

Kuin monta kuolon uhria on vapaus vaatinut,
 Kuin monta miestä parhainta sen vuoksi uhrannut
 Elonsa ruusut, toivonsa, henkensä kukkivan!
 — Voi kuin on kallis kuitenkin edistys maailman!

Vapauden kultahelmät on hurmeella ostetut,
 Vapauden kultakukkaiset verell' on kastetut,
 Mut kaikki moiset sankarit ne raivaajoita on,
 Nimensä heidän säilyttääkin muiston Pantheon!

Memento mori!

(Veistokuvaryhmä Lontoon Kristallipalatsissa).

Rintaan voimakkaasen nojauupi
Immyt hienon hento, ihanainen,
Silmissänsä autuus kuvastuupi —
Tällä hetkellä hän vain on nainen:
Murheet maailman hän unhottaapi,
Noin kuin uinahtaa hän tuossa saapi
Sulhon rintaa vasten.
— Elo autuasten
Tunteen täysi valta yksin on.

Aatos vuoroon seisahtuvi heillä,
 Vuoroon vallatonna kauas väikkyy,
 Väikkyy tunteen tuottamalla teillä
 Tai myös aallokossa lemmen läikkyy —
 Sen he tuntee vain, ett' aina, aina
 Sylitysten ois he autuaina.
 Maailmassa tässä
 Ihmis-elämässä
 Lemmen valta varmaan suurin on.

Vaan memento mori! kuolo uhkaa,
 — Lemmenkinpä voittaa kuolon valta —
 Ethän ihmisparka oo kuin tuhkaa,
 Pelkkä laina kaiken tuottajalta!
 Vaikka onnes itse autuus oiskin,
 Vaikka hetket hempeimmät se soiskin,
 Kaikk' on katoovaista —
 Tästä luonnon laista
 Lempikään ei poikkeusta tee.

Juur' kun rintaa vasten rinta sykkii
Ja kun silmän katseen silmä kohtaa,
Juur' kun nautinnosta suonet tykkii,
Punahuulet suudelmista hohtaa,
Silloin juuri, lemmen autuudessa,
Ihmis-intohimon vallitessa,
Huutaa tuonen valta
Maasta turpeen alta:
Ihmislapsi, kuolla täytyy sun!

Lontoossa 18¹²/₆90.

Tuutolaistyttö kehdon ääressä.

Tuuti lasta keinuhun,
Tuuti toisen lasta,
Orjaks täytyi tulla mun,
Vapa olin vasta.

Tuutilulla, hussa-aa!
Et sä lapsi kulta
Itkullasi viedä saa
Muistojani multa.

Tuuti lasta, tuuti vain!
Äsken vielä leikin
Tuolla kotipihallain
Kanssa veikko Heikin.

Tuuti lasta unelaan,
Nuku kiltti Kalle! —
Vanhempani Tuonelaan
Saivat mullan alle.

Tuutilulla, hussa-aa,
Pientä lasta tuuti!
Itku mun jo valtoaa —
Minut herra huuti.

Elä itke! Muuten on
Rouvan torat mulla,
Silloin oon mä onneton,
Tuuti, tuutilulla!

Tuutilulla, sydämein,
Nuku siki-unta,
Mistä saisin surullein
Unhotuksen lunta?

Hussalulla! — Aina vain
Mielessäni säilyy,
Kuinka kotilahdellain
Tyynnä vesi päilyy.

Tuuti, lapsi! — Siellä on
Äitikullan hauta —
Taas sä itket, onneton,
Lauluni ei auta.

Lapsi, miksi nuku et!
Vaiko itket siksi,
Että laulut huomannet
Orvon kyyneliksi?

Taikka ei sun uni lie? —
Nuku kaikitenkin!
Muuten mun jo paha vie,
— Tuossa rouva onkin!

Myrskylintu.

Kun myrsky mylvii ja laine laulaa
Ja vasten louhia loiskuaa,
Kun honka huojuu ja näre notkuu
Ja vahto pärskyen roiskuaa,

Mä silloin nautin ja riemurinnoin
Mä halki ilmojen kiitelen
Ja laulan luontoa, maailmoita
Ja elontaistoa ihmisten.

Kun viima vinkuu ja mastot laulaa
Ja laivan touvissa tuuli soi,
Kas silloin kuoroon mä myöskin yhdyn,
Ja myrsky säistäen mellakoi.

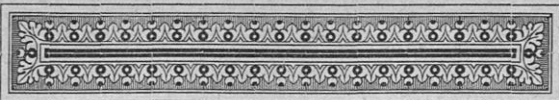
Tuo myrsky poistavi mustat pilvet,
Ja taivon sintävän seijastaa,
Ja ilma muuttuu ja tuuli tyyntyy
Ja meri rantoja heijastaa.

On muiden mielehen luonto tyyni,
Ja leivon laulu ja illansuu,
Mä nautin parhain kun myrsky pauhaa,
Kas silloin nuortuu ja norjistuu.

Siis vello vahtoa aallon Ahti
Ja sävel soios sä myrskysään!
— Mä lennän laulaen ilman halki
Ja kiidän kilvalla tuulispään!

Paris ²⁹/₃ 90.

* Sunnuntaina.

Kaunis, kirkas nyt on aamu,
Aamu armas sunnuntain.
Tuolla siintää kirkon haamu,
Kaikuu kellot kumahtain.

Venhot viiltää järven pintaa,
Kaikki kirkkoon kiirehtää.
Valkovaate peittää rintaa,
Juhlahuivit välkähtää.

Minä kurja synnin lapsi
Astun arkivaatteissain,
Paljas rinta, takkuhapsi,
Eikä pappi aatteissain.

Minä kuljen kukkulalle,
Jolla nurmi vihannoi;
Istun sinne kuusten alle,
Kuulen kuinka kuuset soi.

Kuulen kuinka linnut laulaa,
Kuinka laine loiskuaa,
Katson kuinka aallot kaulaa
Sulo saaren rantamaa.

Täällä istun yksin aivan,
Enkä veisaa, äännä en,
Näen päällän' sinitaivaan,
Töitä luonnon katselen.

Avaruus mull' armahampi
Kirkon kolkkoutta on,
Luonnon hiljaus rakkahampi,
Kuin on laulut joukkion.

*Häiilfa.

Syys-illan synkkä varjo jo kattaa maiseman,
Ja paksu pilvinen vyöhyt tulet kätkevi taivahan;
Niin jylhänä kuohuvi koski, aho, kangasmaa kumajaa,
Ja mahtavan hyrskyn kanssa syvänteissähän vahtoa.

Kivenheiton päässäpä siitä tuoll' kartano uljas on,
Sen keskeä nousevi torni, niin suora ja kaareton.
Syysiltaman synkät varjot loitompahan siirrähtää,
Kun suurista ikkunoista valo kirkas välkähtää.

Siell' on niin ihmehen hauskaa, siell' nuoriso riemuitsee
Elon onnesta uhkuva joukko ilomielellä nautitsee.
Ja poskuet poikain hohtaa, povet paisuvi impysten,
Ja kengät ne vallattomasti lyö tahtia soitollen.

Ei kumma jos posket hohtaa, povet paisuvi impysten,
Ja vallattomasti jos kengät lyö tahtia soitollen:
Hääiltanahan toki sentään kai kaikki ne riemuta voi
Ja tanssia hehkuvien rinnoin, kun hurmaten torvet soi!

Ja morsio, puhdas kuin kieli, mi kylpevi kasteessaan,
Lumouksissansa hän katsoo jalo-otsaa sulhastaan:
„Tää onni on liian suuri ollaksehen maallinen“,
Näin kuiskahtain nojauupi hän sulhonsa rinnoillen.

Ja kynttiläkruunut kirkkaat ne hohtaen leimuilee
Ja vahtovat samppanipullot ujon rintoa rohkaisee.
Jo hohtavi posket, uhkuu naisrinnat täyteläät,
Nyt riemuitaan elämästä, nyt ompihan nuorten häät!

Mut ulkona syksyn yössä liki uhkean kartanon
Siell' seisovi yksin nainen kiven reunalla kallion.
Hän seisovi hurjin silmin, valovirtahan tuijottaa,
Ja syksyen kolkko tuuli hänen kutria heiluttaa.

Povellansa hän käärön kantaa, rinnoillahan lämmittää,
Ja kun kääröstä kuuluvi ääntä, hän äkkiä hätkähtää.
Vaan kartanon kynttiläkruunut ne hohtaen leimuilee
Ja vahtovat samppanipullot ujon rintoa rohkaisee.

Jo hehkuvi posket, uhkuu naisrinnat täyteläät,
Siell' riemuitaan elämästä, siell' onpihan nuorten häät.
— Mut ulkona seisova nainen vilutuudessa värjöttää,
Povellansa hän hellivi lasta, repaleillahan lämmittää;

Vaan kääröstä kirkuva ääni se äidille ilmoittaa:
On tyhjinä äidin rinnat, laps' niistä ei maitoa saa.
Ja silmien kärsivä katse yhä äidillä tummentuu,
Ja huokaus särkeyä, synkkä sydämmestään tunkeutuu.

„Voi lapseni, kurja on äitis', vaan taattosi kurjemp' on
Lupauksia äitisi uskoi vävyn uljahan moision;
Niin uskoi äitisi kerran, vaan kohtapa viisastui,
Sun taattosi uljas petti, jalo-neitohon armastui.

Mut entä hän ruokaa soisi, ei mulle, vaan lapselleen,
 Jos laskisi nääntyvä äiti etehensä nyt polvilleen? — —
 Oi ei! hänen jalkojen juureen, joka koirana hylkäsi mun,
 Vei köyhältä maineen, rauhan, elon onnen haaveillun,

En konsana taipua voisi anomaan hänen pöydältään.
 — „Niin lapseni, kai sinä myönnyt, ett' ennen me
 näännytään!“

Hän painavi raukkaa lastaan hellempähän rinnoilleen,
 Ja syksyen kolikko viima vie silmästä kyyneleen.

Vaan kynttiläkruunut kirkkaat yön selkähän hohteen luo,
 Ja tuulonen soiton tahdit ulos seisojan korviin tuo:
 Siell' hohtavi posket, uhkuu nais-rinnat, täyteläät,
 Siell' riemuitaan elämästä, siell' ompihan nuorten häät.

Mut ulkona kurjan silmä nyt äkkiä leimahtaa,
 Niin hurjan säihkyvä katse yön selkähän tuikahtaa:
 „Oi lapseni! kuolema meille on onnehen suorin tie,
 Sill' tuskinpa helvetissä olo karvaamp', synkemp' lie!

Mun isäni armahan kuolema vei.

Mun isäni armahan kuolema vei,
Vei osan mun onnestainkin;
Hän luokseni koskaan palaja ei,
Mut palaapa sentään vainkin.

Tuoss' nään hänen seisovan sängylläin,
Hymy herttanen huulilla kiertää,
Mua neuvoo käymähän elämässään
Sitä tietä, mi vaikeena viertää.

Oli reipas itse hän käynnilleen
Ja katseensa kirkas, suora,
Vapa myös oli aina hän aatteilleen
Ja oikeus ojennusnuora.

Oli tarmokas, sitkeä, ahkera,
Oli oikea Suomen miesi —
Isänmaata ja perhettä, kansoa,
Hän työllähän palvella tiesi.

Mut kuolema häntä jo huhuilee
Manan virran toisella puolla,
Hän tyynenä Tuonelle hymyilee:
Jalon helppoa aina on kuolla!

Niin katsoi katsehen viimeisen
Rauhallisin silmäyksin
Ja alkaa tutkimusretken sen,
Jonka tuntevi unelma yksin.

Mun isäni armahan Tuonela vei,
Hänet peittävi musta multa,
Ja luokseni koskaan palaa ei
Hän retkeltä aloitetulta.

Mut hautansa kummun kun tuonottain
Taas kukkaisilla mä täytin,
Soi isäni ääni mun korvissain:
Käy tietä sä, jonka mä näytin!

1890.

MIETELMIÄ.

Surufonna suolla sorsa.

Surutonna suolla sorsa,
Kaihotonna rannan kaisla,
Murehetta marja mäellä,
Tahratonna taivon tähti —
Minä yksin ihmislapsi,
Minä mustan murheellisna,
Mulla aattehet apeat,
Mielikaihot karvahimmat.

Itkemättä ilman impi,
Päivän paiste pääskysillä,
Kesä kedon kukkasilla,
Huoletonna pellon perho —

Minä yökkö yöllä itken,
Huudan huuhkaja surusta;
Miksi yökkö itkenenkin
Miksi huuhkaja huhatan?

Mitä itken, en mä tiedä,
Mut on mieleni muretta,
Sydän syttä synkeämpi —
Itkenenkö ihmisyyttä,
Ihmiselon ontevuutta,
Kun en tiedä tarkoitusta
Koko maailman menolla.

Vaiko itken itseäni,
Kohtaloni kolkkoutta,
Ett'en ole kentän kukka
Taikka kaisla kotirannan,
Kun en kurja kumminkana
Oloihini onnen tyydy,
Mutta turhia uneksin.

Oisin ehkä niinkuin tuossa
Kumppalini kunnokkaampi,
Joll'ei lahjoilta parempi:
Käypi tietä tarvottua,
Syöpi ennen syötettyä,
Hän on kullan kiltti lapsi,
Työhöns itse tyytyväinen.

Miks en liene moisten lainen,
Nuo on mieleen mahtimiesten,
Ikiriemuks isänmaalle,
Miksi kylvit, kaiken luoja,
Kylvit sy'ämmehen säkenen,
Tuota tulta kalvavaista,
Jok' on kohtalon kirous?

Miksi annoit hengen hellän,
Vapautta vaativaisen,
Miksi turhat tiedot, taidot,
Miksi joutavat unelmat?

Oisit antanut avuja
Täällä tärkeämpiäkin:
Mielen maltin, kovan luonnon,
Vanhan mielen, valhekielen.

Mun vuodenaikani ei ole syys.

Sä ehtootaivoa ihailet,
Sen ruskoa, kultaisuutta,
Ja kylläykään sinä tuohon et,
On aina se sulle — uutta.

Ja lempi-aikasi sun on syys,
Min vuoksi, en sitä tiedä.
Ja hauskin, väität, on menneisyys,
Et nykyisyyttä sä siedä.

Tuon muinaisaikasi ehtoisan
Kuvituksesi voimalla kultaat
Ja aatteet tään nykymaailman
Vain hautahan kylmään multaat.

Trubaduurein lauluja laulellen
Unelmissas näät ritareita,
Elät seurassa henkien menneiden,
Jumalaskin lie joku — seita.

Tää aik' ei mun ole aikani myös,
On veltoa, voimattuuutta,
Mutta tuolla jo tuikkaa tähtiä yöss'
Ne tietävät aamua uutta.

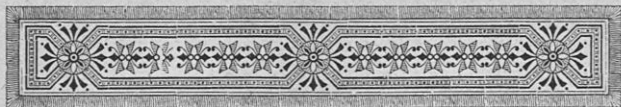
Mua miellytä ei tää nykyisyys
Eik' muinais-aikojen taika,
Mun vuodenaikani ei ole syys,
Vaan tou'on ja toivojen aika.

Kevät raitis vuodenaikani on,
Vain sillä on voimaa luoda,
Säde yksin nousevan auringon
Voi huomenen uuden tuoda.

Siks nykyisyys sua siedän vaan,
Ett' toivon toukoa sulta,
Mut koito en nää sun toukoakaan,
Mun peittävi silloin multa.

Paris 18²⁰/₃90.

Tien haussa.

Kun kiivahimmin mulla sydän löi,
Kun tulisimmin silmät säkenöi,
Kun povi paisui, veret kuohahti,
Jos vaarat, taistot mieleen juohahti,

Niin nuoruus-aatteistani ihastuin,
Parannuspuuhistani tulistuin:
Noin, noin mä tehdä sitten tahtoisin,
Kun vain nyt varttuisin ja vahvoisin!

Mä syöstä päätin ulos maailmaan
Ja tälle näyttää, kuinka taistellaan:
Jos ihmishenkee voidaan kahlittaa,
Nuo kahleet *täytyy* voida pirstoittaa.

Noin ihanteita väikkyi edessäin,
 Mä toisen toistaan kauniimpana näin.
 — Niin syöksyin uhkamielin elämään:
 Totuuden jälkeen kaikk' nyt käännetään.

En, raukka, tuntenut mä maailmaa,
 — Se varsan tuittupäänkin taltuttaa —
 En päässyt vielä e'es mä alkuhun,
 Kun suitsin syöstiinkin jo pilttuhun.

Mä ryntään uudelleen, se turha on:
 Oon taltuttajan' suhteen voimaton.
 Sen huomattua inton' laimistuu —
 Jo arvellaan: hän vihdoin viisastuu!

Pois turhan heitänkin mä ryntäilyyn,
 Mun valtaa toivottomuus epäilyyn.
 Mut sentään: ihanteist' jos epäilen,
 Niin halvaks orjaks maadun ainehen!

Ja sen mä tein. Näin uudet aatteet nuo
Vain unelmoiksi, joita nuoruus tuo,
Näin tuhannet, ett' ennen mua on
Tuon saman kärsineet jo tappion.

Näin mieli sotainen saa painoksiin —
Mä jouduin tilaan niinkuin tainnoksiin.
Mä teen kuin muutkin, elän, olen vain,
Kuin kone käyn ja pelkään aatteitain.

Mut vitkaan niinkuin valkee päivän koi
Mä toinnun taas; kuin uness' ääni soi:
Sun sanas suuret noinko raukeevat?
Mä virkoon, virkoon, silmät aukeevat.

Mä ihanteitta kuinka olla voi voin?
Jos voisinkin, niin onko *oikein* noin?
Näin käynhän kaltaiseks mä eläimen,
Ja sit' en saa, en tee: oon ihminen.

— Mut ihanteet nuo pilventakaiset?
Ne karsit pois ja uudet muovaillet,
Rajoitat aattees itse elämään,
Näin saat sä perustukses kestämaan!

Janoova sielu tuohon tarrautuu,
Vaan kohta miettimään taas harhautuu:
Mä vanhan heitin, tiedoss' uus on tie,
Mut haarateit' kun kaikkialle vie?

Berliinissä 18²⁵/₁₀89.

Päivän laskiessa.

Nään taakseni taantuvan taantumistaan
Ajan lapsuus-onnen ja uskon,
Ja menneisyyteni taivaalla vaan
Nään kultasen káunihin ruskon.

Olin onnellinen kun luojassain
Náin taaton mä hellán ja rakkaan:
Hänen suojassaan kun lienen mä vain,
Heti vaikerruksista lakkaan.

Vaan nyt on lapsi jo viisastunut,
Tuon unelman maailma vienyt,
Ihannett' en usvaksi arvannut,
En luojaani luonnoksi tienny.

Nyt etseissä taattoa taivaista
— Kuten tein minä ennen lassa —
Hetikohta on kohtalo vaivaista
Mua ilkkuen pilkkaamassa.

Ja turhaan lempeetä silmääs sun
Nyt etsivi huokaava henki,
Ijäisyyden mustaksi kuiluks kun
On tiede jo muuttanut senki.

Voi kuinka se sentään raskast' on
Ero tehdä kaikesta siitä,
Mikä lassa on onnemme talveton —
Ja kun kenkään tuosta ei kiitä.

Omatunto mun sentään palkitsee
Ja siinäpä kyllin on mulle,
Vaikka maailma tuhma mun tuomitsee,
Kaikk' uhraan, totuus, mä sulle!

En teifäsi kulje.

Mua moittit mielelläs sinä siitä,
Ett' puuttuvi vakaumuksia multa;
Mies vain muka on, ken tietävi tiensä,
Ei poikkea väylältä viitoitetulta.

Tuon moittehen kestän. En teitäsi kulje,
En jäätyä tahdo mä keväällä varhain.
Vesan pystyksi puuksi jos tahtovi saattaa,
Ovat päivä ja vapaus sen mestari parhain.

Harhailkohon henkeni, etsivä löytää;
On mutkikas tie, joka tietohon johtaa.
Vain epäily eespäin aattehen saattaa,
Sen johdolla vihdoin totuuden kohtaa.

Ken kaavahan kylmävi nuorena vullan
Ja kerskaton kiittävi vakaumustaan,
Sen yksilön nielevi joukkion virta,
Vie itsettömyyteen, hautahan mustaan.

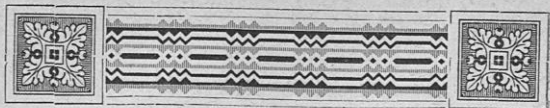
Vaan huolekas henki se seulovi vanhan
Ja pohtevi puhtaaks korjatun touvon;
Nisut taltehen saattaa ja poistavi kalseet
Elon turvaten vaaroilta talven ouvon.

Kehityksessä paljo ei merkitse kansa,
Siis pieni on, yksilö, merkitys sunkin;
Vaan erikoisuutensa hedelmät siihen
On kypsinä tuotava sentään kunkin.

Suo henkesi etsiä, tutkia *kaikki*,
Valo, totuus ohjeesi olkohon aina;
Näin parhain käytetty sentään lienee
Tuo henki, mi meissä on luonnolta laina.

Parisissa, maaliskuussa 1890.

Ulapalla.

I.

Ulapalla ollessa aavalla
Se toive on sentään varma,
Kun lasket aina sä yhtäänne,
Niin löytyvi mannermaata —
Mut aavassa aattehen piirissä
Vain mannermaata en löydä mä
Kuin kuolon ja haudan
Ja ikuisuuden.

Itämerellä 20/6 90.

II.

Ulapalla ollessa aavalla
Perämieheen muu väki luottaa:
Läpi usvan ja myrskyn johdattaa
Hän rantahan purren varmaan,
Vaan ruorissas, oi kaikkias, sun,
Perämiest' ei keksi silmäni mun —
Avaruudessa kiittää
Tuul'ajona pursi.

Itämerellä 21/6 90.

Ylinnä kaiken vapaus!

Jumala, autuus, taivahat,
Nuo ihmis-ihanteet
Vain kuvitusko luonut lie
Nää vanhat käsitteet?

Inehmok' epätoivossaan
Nää uskakovat loi,
Ne näät kun hälle murheessaan
Suloisen lohdun soi?

Ja kuollessako henkeni
Myös hautaan lasketaan?
Erooko kuollen äitikin
Ijäksi lapsestaan?

Eloko toinen, autuas
Vain tuuma turha lie
Ja unhonk' yöhön ijäiseen
Avattu hauta vie?

Vihollinenko epäily
Lie ihmisonnellen,
Lie järki surma unelmain
Ja loppu rauhallen?

Nää vaivaa mua miettehet,
En niiltä rauhaa saa:
Vaan kuinka estää aattehet
Ja vapaus kuolettaa!

Ja onhan hengen vapaus
Mun aarre armaisin,
Niin kallis, että autuuden
Mä siihen vaihtaisin.

Lie turhaa taivas, maailma,
Ja ihmispuuhat nää,
Lie turhaa toivot, taistelut,
Lie turhaa kaikki tää,

Tuon kaiken vielä kestänen,
Jos joskus itkenkin;
Vaan vapauden jos vienette,
Niin tehkää hautakin!

Mä fahdon foivoa.

Läpi pilvisen taivaan tähden nään,
Se kirkkaana vastahan loistaa,
Ja luonnossa tunnen jo tuulispään,
Joka raskahan ilman poistaa.

Ja henkeni nuori se hengittää
Tuot' ilmaa vastaisuuden
Ja toivo se mieltäni jännittää
Ja antavi innon uuden.

Olen toivoni jällehen saanut taas,
En helpolla siitä mä luovu —
— „Mut keskellä toivojen maailmaas
Elä liiaksi niistä sä juovu!“

Jo tiedän tarkoituksesi sun,
Sä miettivä ystävä kulta,
Mut mun käy mieleni taisteluhun,
Miss' tarvis on hengen tulta.

Ja vaikka mun toivehet pilviin sais,
Mist' äkkiä kuiluhun syöstäis,
Niin en minä sentähän neuvoistais
En ainooseenkahan myöstäis.

Mä tahdon toivoa vapauden
Viel' pääsevän varmaan voittoon,
Mä tahdon toivoa valkeuden
Viel' seestyvän täyteen koittoon.

Näät tuota jos en minä toivoiskaan,
Niin murtuis henkeni ponsi,
Kuin kuivunut puu minä oisin vaan,
Mi syöntä on vailla ja onsi.

Siks vieläkin takaa pilvisen yön
Tuon tähtyen tunkevan uskon,
Näin keskehen raskaan syksysen yön
Luo toivoni huomenruskon.

Harz'in vuoristossa 20/889.

Pois sanariifa!

Nimiä vain on jumala ja luonto,
Olemus yksi, eri silmin nähty.
Ihmisten työt' on kirkko, dogmi, oppi,
Ihmisten lailla harhateitä käypi —
Ikuista vain on maailmoiden mahti,
Ikuiset lait ja niiden vaarinotto.

Ken sääsi lait? Ken olevaisen tuotti?
Maailmain ulkopuolellak' on mahti,
Pysyykö siellä vaiko luomahansa
Ijäksi yhtyi, siten luomans johtaa?
Tuo tietää mahdoton on ihmishengen,
On mahdoton ja turh' on siitä riita.

Sanansa voimalla voi kirkko kyllä
 Tai ylivallan suuri virkamahti
 Tai filosoofi järki-ongelmoilla
 Todistaa oikeaksi jommankumman —
 Mut *tieto varma* jokaiselta puuttuu.

Poveemme suotiin tunne, päähän järki,
 Molempain yhteys oikean on mitta,
 Se yksin ohjeenamme olkoon meillä:
 Sydämmen, järjen kaunis sopusointu.

Pois pakko ynnä määritelmän valta,
 Ne keksi ihmishengen öinen puoli,
 Ne keksi vallanhimon viekas orja;
 Vapaalle mahdoton on pakkousko,
 Jalolle tarpeeton on dogmivalta.

Pois kurja kuona itse teräksestä,
 Pois rikkaruoho itse vehnän tieltä,
 Pois sanariita, ulkokuoren kiista,
 Ett' vihdoin ytimeen on auki väylä.

Pois vakaan hengen tieltä ahdas aita,
Ja vakaumuksen vapaudelle valta,
Sitokoon siteet alhaisia hengen,
Ylevä henki kahleita ei siedä!

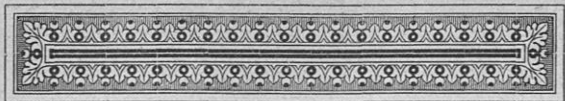

Mi orjuutta, se kurjuutta.

Mi orjuutta,
Se kurjuutta;
Mi sortoa,
Se valhetta,
Mut mikä meill' on vapautta,
On totuutta, on rakkautta.

Mi lämpöä,
Se henkeä;
Mi taistoa,
Se eloa,
— Vapauden auringossa vaan,
Saa ihmishenki kukkimaan!

Luonnon ihailua.

Etsiköhöt hienot herrat,
Kaunottaret kaupungin
Nautintoa taiteellista
Maisemista maalarin.

Minä ennen empimättä
Lähden luonnon helmahan,
Tutkin luonnon luomistöitä,
Etsin sieltä ihanan.

Koitan kuulla kussa sykkii
Luonnon sydän lämpimin,
Kuss' on tunne tulvillansa,
Kussa taide tuorehin.

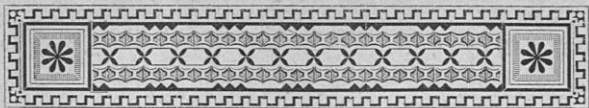
Laulan sitten maailmalle
Mitä siellä kuulin, näin,
Mikä siellä herttaisimmin
Heijastuu mun mielessäin.

Siellä paistaa luojan päivä,
Tuores metsä tuoksuaa,
Kukat kukkii kumpuella,
Puro pieni pulppuaa.

Siellä kuulen kosken pauhun,
Siellä linnunlaulut myös,
Siellä nään mä, ett' on luonto
Sentään parhain taidemies!

1887.

Paranfumaton.

Mitä huolin valtikasta,
Mitä kunniasta,
Mitä joukon suosioista
Taikka maailmasta?
— Mikä on mun elon määrä,
Oikeako vaiko väärä
Tietoni on elämästä —
Tästä, tästä
Totuuden mä tahtoisin.

Totuuden mä lassa kyllä
Omaavani luulin;
Luulin sitä luojaan laiksi,
Mitä muilta kuulin;

Elo näytti huokealta,
Varmalta ja valoisalta
Loisti vasten vastaisuutta —
Mutta, mutta
Syömmeen syttyi epäily.

Tuet vanhat maahan murtui,
Kaikki varmuus raukes,
Pohjatonna aatteen meri
Allani mun aukes.
Kaikki suistui, minä yksin
Seisoin vielä epäilyksin
Tuijotellen ulapalle
Aukealle,
Kuss' on kaikki häilyvää.

Luulen maata häämöttävän
Vasten päivää tuolla,
Ko'etan päästä sinne, jotta
Saisin siellä kuolla;

Vaan kun saavun lähemmäksi,
Huomaan nä'yn mä pettäväksi —
Taas on kaikki häilyvätä,
Hyllyvätä,
Turhaan etsin rantamaa.

Halu vain on sielussani,
Halu kaikki viepä
Tiedon, toden, ikuisuuden —
— Mutta toden tiepä
Onkin kummallisoin siitä,
Ett'ei mitkään voimat riitä
Käydä päähän saakka:
Elon taakka
Murtaa ennen ihmisen.

Toinen seikka tuolla tiellä
Eksyttääpi meitä:
Kaikkialta kahtahalle
Lähtee haarateitä;

Käyvinään on kohti määrää,
• Käykin harhatietä väärää;
Palaa siihen, lähdit mistä,
Entisistä
Etsi totuuden sä tie.

Tätä tehnyt oon ja tehnen
Kaiken ikäkullan,
Kunnes vievät heikkopäissä
Alle mustan mullan,
Vievät sinne surkutellen,
Surtutellen, säälitellen,
Ett'ei saanut ijässänsä
Järkeänsä —
Etsi hourettansa vaan.

Epäilykselle.

Totta kyllä, tullesasi
Paljo riitaa tänne toit,
Mutta silloin vilkkautta
Elämäämme myöskin loit.

Sua kiittää tieto, taito,
Sua kiittää sivistys,
Sua yksin ihmishengen
Koko suuri edistys!

Sua kiittää kaikki, kaikki,
Sua totuus, vapaus —
Mutta kirkon, yksivallan
Vaan oot pelko, kauhistus!

Yksin ollessa.

Maaailman touhussa tuolla
Kun tuonoin kävelin,
Niin itseäni pä, raukka,
Minä oikein häpesin.

Se vakaa katse, mä jonka
Loin ennen elämään,
Ihan ivaksi ilkamoitui,
Sai odan kärjekkään.

Pyörteessä hän narrimaisten
Myös itse narriks saa,
Ja ulkonainen kuori
Sydämmet kuolettaa.

Se vakavuus, joka ennen
Eheyttä mieleen loi,
Nyt hajosi pois sekä särkyi
Ja toivottuutta toi.

Ja rintani, joka se tuonoin
Niin lämpimästi löi,
Kun köyhän mä vain lie nähnyt,
Joka pettuleipää söi.

Nuo tunteet hennot ja hellät
Sai siellä tylsymään,
Kun elämä pintapuoli
Yhä kylvävi myrkkyyään.

Vakaumus, henki hieno
Ja aatteet kalleimmat,
Ne pilkan esineiksi
Useinhan joutuivat.

Nuo tuntehet nyt jälleen
Jos valtaan saada vois,
Tuon ivan jos ilkamoivan
Sais juuriltansa pois!

1889.

Mielelmiä.

I.

Mikä maailmassa on kauneinta,
Mikä kauneinta, mikä vapainta,
Ihanteeni se yksin on.

Mikä ihmisille on parhainta,
Mikä totta ja hyvää ja vakainta —
Kas siinä mun uskonton?

II.

Mikä jumala on? Elo, ikuisuus.
Mikä ikuisuus? Se mi aina on uus;
Se on muuttuvan elämän kehto.

Mikä yksilö on? On työmies vaan,
Tosin peittyvi piankin helmaan maan,
Mut e'estymisen hän on ehto.

III.

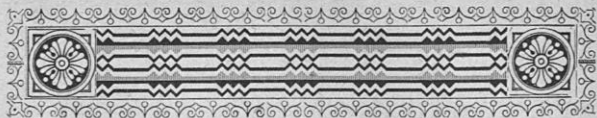
Muut huoleti dogmeista taistelkoot,
Ja saivarruksia punnitkoot,
Minun noit' ei tarviskaan.

Minä lemmin kaikkia, kaikkeutta,
Ja tutkien maata ja taivasta
Oman rauhani taivaan saan.

IV.

Hedelmä vapauden
On usko sydämmen;
Ei kylmä uskonkappale,
Vaan elämä on se.

*Bengen fasavalta.

Kun yksi hallitsi kansoja,
Oli yksi kaikkien sortaja,
Hän, ainoa puntari oikeuden,
Oli holhoja ihmisten.

Tään yhden tahtoa tirannin,
Joka „luojan armosta“ valtoihin
Oli päässyt kai, sitä seurattiin,
Sen tahtoa peljättiin.

Jopa vihdoin muutama viisastui,
Tämän yhden tahtohon kiivastui:
„Ken valtahan tuommosen hirviön
On päästänyt, heittiön?“

Näin huusi yksi. Ja toisetki
Ne orjuudestahan virkosi:
„Niin aivan! mistä hän oikeuden
Sai sorroksi toisillen?“

Näin vihdoin kansa jo tulistui,
Ylivalentias sortui, kukistui.
Maat' itse kansa nyt hallitsee,
Muka onnesta nautitsee.

En huoli tuosta mä onnestaan;
Oli ennen sortaja yksi vaan,
Nyt joukkiot suuret, tuhannet,
Lyö vangiksi aattehet.

Jos yht' en tahdo mä valtijaa,
Satakuntaa myös en sortajaa.
Ken kerran joutuvi kahleihin,
Hän orja on kuitenkin.

Tasavaltaa hengen mä taistelen,
Yksvaltaa järjen mä intoilen:
Ain' olkoon yksilön vapaus
Oma lausua vakuutus.

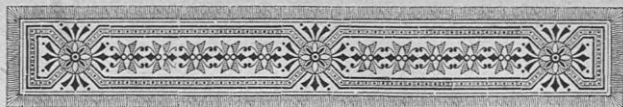

*En rakasta tyynyä.

En rakasta tyynyä mä lahdelman,
En lampea aallotonta!
Ikävää on onnikin ainainen,
Ykstoikkoist' aika on rauhainen,
Jos myrskyjä ei ole ollenkaan
Ei ollenkaan,
Vaan kaikki on kiihkotonta.

Ei kuulune tyyneys maailmaan,
On taistelu elämän ehto.
Lepo, rauha ne enteitä kuolon on,
On haudan kolkkous kiihkoton —
Tuli, into se suoraa on elämää
Se on elämää,
Jalon, suuren aatteen kehto!

LEMPI.

Lemmittyäni muistoksi.

Voi päiväni päiväyt, voi onneni kukka,
Voi ihanin ilmiö mun unelmain,
Voi eloni toivo ja toimeni määrä,
Miks riisti sun kohtalo rinnaltain?

Olin hukannut kaikki mä, toivon ja taivon,
Halun nautintoon, elon iloni myös,
Sinä yksin, impeni, olit mun kaikki,
Sinä johdatustähteni synkässä yössä.

Sinun kauttasi uskoin mä, uskon heitto,
Taas voimaan hengen ja siveyden,
Sun tähtesi kannoin mä eloni taakan,
Sun katsoin mä tuojaksi autuuden.

Ja niin tuli kohtalo kylmä ja jäinen
Ja mursi mun toivoni ainoonkin:
On poissa mun päivän' ja onneni ainut,
On poissa mun kukkani kultaisin.

Kuin neitonen nuori, mi vuosia viisi
On vuottanut kaukoa sulhastaan,
On vuottanut vuosia säästäen, toivoin,
Niin viestipä tuodaanki kuollostaan;

Kuin hellivä äiti, mi valvoen, soutain,
On vaalinut armasta ainoistaan,
On tuutunut turvoa, riemua äidin —
Niin seisooki tuoss' hänen haudallaan.

Sua niin olen itkenyt, impeni hertas,
Itkenyt kaivaten päivät ja yöt,
Voi miksikä kohtalo, miksikä toiveen
Angervaiselta ainoan viet?

Nyt poissa on ponsi ja eloni tuoksu,
Hän poissa, mi elolle arvoa soi,
Mä varjona vaappuen muistoja uusin,
En mennyttä loitse eteeni voi.

Voi päiväni päiväyt, voi onneni kukka,
Voi ihanin ilmiö mun elämään,
Voi toivoni toivo ja toimeni määrä,
Miks riisti sun kohtalo minulta näin?

Annette'lle.

Synkkyyn jos saisit syksyn yöltä,
Mustuutensa Hornan onkelolta,
Merten syvänteeltä pohjattuuden —
Näist' et konsaan synkkää pohjattuutta
Saisi Annetteni tumman silmän.

Kirkkauden jos lainaat kristallilta,
Lähteen silmäkkeeltä puhtautensa,
Itse auringolta lämmön voiman —
Näist' et lämpö, kirkkautta saisi
Armaan Annetteni lemменkatseen.

Lainaa pehmoisuus sä untuvalta,
Ota hienous päivän auterelta,
Sametilta hento höyhen-nukka —
Saa et konsaan hellää hienoisuutta
Oman Annetteni poskipäiden.

Ota mettä suusta mehiläisen,
Kostontyydykkeeltä nautintonsa,
Viehkeytensä ensi suukkoselta —
Viehkeyttä hurmaavaa et saisi,
Mik' on Annetteni rusosuulla.

Nälkään nääntyvältä leipä riistä,
Viime toivo epätoivoiselta,
Armaat aartehensa saiturilta —
Sitä murhetta et heille saata,
Kuin jos multa Annetteni veisit.

Suukkosten keskessä.

Olet impeni hempeä, herttainen
Minut ammon jo hurmannut;
Mikä lienee tenhova voimas sun,
Sitä ain' olen aatellut.

Olet kaunis, kauniita muitakin on,
Ihaninkaan tuskin sä liet,
Mut silmissäin, sulo daimooni,
Sinä kaikilta voiton viet.

Olet kaunis, niin surumielinen myös,
Vaan vallaton toisakseen —
Tuo vaihtelevainen luontees lie
Minut saanutki orjakseen.

Noin parhaillansa kun istuttiin
Sylitysten ja suudeltiin,
Sydän sydäntä vasten kun sykkäili,
Samat tunteet kun tunnettiin.

Sinä silloin äkkiä irtausit
Minun hellästä huostastain,
Kävit murheelliseksi ja kyyneilit
Ja huokasit, huokasit vain.

Mitä mietit? Onnea meidän nyt
Sinä äkkiä epäilit:
Kesä hempein synkeän syksyn tuo —
Niin perhoni pelkäilit.

Vaan vaikkapa maillehen päivytt saa,
Toki koittaa se uudestaan,
Valon vuorottaisuus ja pimeyden
Sehän juuri on siunaus maan.

Olet kultani tuossa mun kaltainen,
Olet kukkanen nurmikon,
Joka illoin kylpevi kyynelissään,
Vaan aamulla kuiva jo on.

Tuollaisena juur' sua lemminkin,
Sua suudella taas mun suo:
Ihanaisinta mannaa maailman
Ovat huultesi ruusut nuo!

Koiffaa järki jäykkä olla.

Kaikkialla maailmassa
Löytyy ristiriitaisuutta:
Kuinka ois mun laulelmissa
Järjen johdonmukaisuutta?

Koittaa järki jäykkä olla,
Saada miehen päähän mieltä;
Mutta tunne, tuulten lapsi,
Vaatii vallan toista kieltä.

Sadat kerrat kyllä päätin,
Ett'en puutu tyttölöihin,
Heiltä kun en heitaleilta
Saanut unta päiviin, öihin.

Mut kun mustasilmän immen
Näin mä taaskin ruususuisissa,
Kaikki järjen jäiset tuumat
Suli lemmen suuteluissa.

Lemmen tunnelainehissa
Mielelläni näätten viihdyn,
Silmäparin mustan vuoksi
Kiehadan ja liekkiin kiihdyn.

Ja kun lemmin, lemmin niin mä,
Jott' on lempi *kaikki* mulle;
Vertoja ei maine, arvo
Vedä lemmensuutelulle!

Hurmauksen huumiosta
Voiton sentään järki saapi;
Miettii maita, maailmoita,
Nautinnoille naurahtaapi:

Mit' on lempi? Mitä onni?
Mit' on ihanaisin impi?
Tieto, totuus, selvä järki
Muka näit' on kallihimpi.

Mut kun mustasilmän immen
Nään mä taaskin ruususuiissa,
Kaikki järjen jäiset tuumat
Sulaa lemmen suuteluissa.

Kaikkialla maailmassa
Löytyy ristiriitaisuutta,
Kuinka ois mun laulelmissa
Järjen johdonmukaisuutta?

*Neidon mielet.

I.

Uljas on Suomelan kankahan koivu,
Kaunis ja uljas on harjulla mänty,
Uljaampi näitä on korvessa kuusi.
Kaikista uljain, kaunihin myöskin
Onpi mun mielessä lemmitty sulho.

II.

Lyhyt on Suomessa talvinen päivä,
Lyhempi Pohjolan kesäinen yöhyt,
Lyhythän myöskin on nuoruuden aika.
Lyhinpä sentään on immetä ilta,
Jonka hän sulhonsa sylissä viettää.

III.

Pitkä on syksyen tähdetön ilta,
Pitkä on talvisen päivyen puhde,
Pitempi Pohjolan kesäinen päivä.
Kaikista näistäpä pisin on sentään
Sulhoa vuottavan impyen aika.

*Impeni.

I.

Kaunis on kesäisen iltaman rusko,
Kaunis on nurmella mansikan marja,
Kaunis on onnekas orvokin kukka.
Kauniimpi näitä on muistossa sentään
Poi'alla lemmitty, ihana impi.

II.

Sinerv' on lampuen läikkyvä laine,
Sinervä lähtehen aalloton pinta,
Sinervä lemmikin hempeä kukka.
Kaikkia näitä on sinerväisempi
Armahan impeni lempeä silmä.

III.

Puhdas on Pohjolan vilpeä ilma,
Puhdas on juokseva laaksojen virta,
Puhdas ja kaino on kielosen kukka.
Puhtaampi näitä on armahan immen
Tuntehin puhtain aaltoova rinta.

*Ensi vuokko.

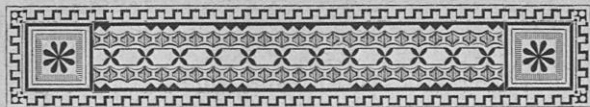
Kasvoi laakson ensi nurmikolla
Valkovuokko, suven ensimmäinen.
Raitis, puhdas oli vuokon tuoksu,
Suloinen ja hertas kukka itse.

Tuli immyt, nuori, ihanainen,
Vallatonna leikki kukkaisilla:
Vuokon taittoi, kantoi rinnoillansa,
Kunnes kuivunehen luotaan heitti.

Vihantana versoi taimi nuori
Pojan sydämessä ensimmäinen.
Raitis, puhdas oli lemmen tunne,
Nuortea ja reipas nuorukainen.

Tuli immyt, nuori, ihanainen,
Vallatonna leikki sydämmillä:
Taimen taittoi, helli rinnoillansa,
Kunnes kyllästyi ja luotaan heitti.

Tuommoinen tyttö on mieleen mun.

„Ton sein est le trône d'amour!“

Chénier.

Kas tuommoinen tyttö on mielehen mun
Jok' on intoa, tunnetta, tulta!
Ja nuo sysimustat silmäsi sun
Ovat vienehet järkeni multa —
Tuo paisuva rintas se onnea tietää
Ja huulesi viehkeät suutelon sietää —
Kas tuommoinen tyttö on mielehen mun,
Jok'on intoa, tunnetta, tulta!

Mua lemmit sä, Annette, sen minä nään,
Elä peittele turhia multa —
Etelättäret kaikki ne lemessään
Ovat pelkkää tunnetta, tulta —
Kai yhtehen luonto lie aikonut meitä,
Elä lempesi liekkiä, armaani, peitä!
Kas tuommoinen tyttö on mieleeni mun,
Jok' on intoa, tunnetta, tulta!

Sinä viulunsoittaja, soittele vain,
Minä tanssin impeni kanssa,
On leimuva lempi mun rinnassain,
Vaan olkohon ahjossansa,
Me kunnekka jäädään kahden illoin,
Voi autuutta onnen ja lemmen silloin! —
Kas tuommoinen tyttö on mieleeni mun,
Jok' on intoa, tunnetta, tulta!

Vieraalla maalla.

„Le ciel est si bleu,
Le miel est si doux . . .“

Ylhäällä tuolla on Ranskan taivas
Ja Ranskan luonto on ympärillän,
Ja vienoa kieltähän viehkein impi
Mun korvaani kuiskivi vierellän.

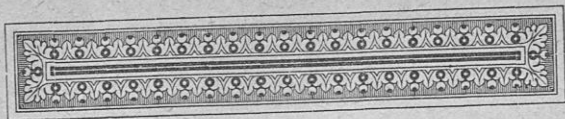
On tummenpi taivas kuin Suomessa konsaan
Ja lämpöisempi on luontokin tää
Ja lehmusten oksilla rastahat laulaa
Ja leivoset lennossa helkyttää.

Ja tummempi tukka on immellä tällä
Ja mustempi silmä ja pyyteinen
Ja tunnetta täynnä ja tulta on rinta
Ja kuumina polttavat suukkokset sen.

Vaan miksikä nyt juur' Suomea muistan,
Muistan sen neitoa, taivasta,
Ja miksikä nyt niin selvähän tunnen:
Tää kaikki on sentähän vierasta?

Toukokuulla 1890

Mustat silmät.

Tiesin kyllä ammoin, että
Silmät ovat sielun peili,
Tiesin, että niissä juuri
Hengen syvyys kuvastuupi —
Vaan en tiennyt ennen, että
Silmät on kuin viepärimpi:
Niihin jos sä vaivut kerran,
Ijäks päiviks uppoot sinne.

Jos tohdit ja tahdot.

Jos tahtonet tyyntä ja rauhaa vaan
Ja mökkiä lahden pohjukkaan,
Kuss' myrsky ei konsaan raivoo,

Jos pelko sun valtaa, kun vain näät,
Ett' vinkuen rientävät tuulispäät,
Ja pilvet jo peittää taivoo;

Jos säikkynet huolia rinnallain,
Ja itkenet vaaroja vaikertain,
Elämässä kun aina ne kohtaa,

Jos lietoa lempinet, hiljaisaa,
Ken ulapoillen ei konsaan saa,
Vaan rantoja purtensa johtaa;

Jos huimaa päätäs jo ai'e tuo,
Ett' pyrkiä Alpein huippujen luo,
Kuss' kukkaset Alpein tuoksuu,

Ja henkees nuorta jos arkailet,
Ja maata jos siksi sä konttailet,
Ett'ei sua langeta juoksu;

Jos niin on, impeni, tahtos sun,
Jos tohdi et käydä sä taisteluhun,
Eron teemme jo paikalla tässä.

Mut uljuutta jos sun rinnassa on,
Jos tohdit sä elämän aallokkohon
Mun kanssani purtes heittää,

Jos tuon sinä tohdit ja tahdot sen,
Kas silloin laskemme riemuiten,
Vaikk' aaltoja vahtokin peittää.

Ja jos joku kohtais onnettuus,
Niin laitamme, että on into uus
Taas tuotakin vaaraa vastaan.

Kun toisihin aina me turvautaan
Ja parhaiten kun me taistellaan,
Niin auttavi luojaki lastaan.

Ken Alpeja nosta ei jaksakaan,
Hän ei näe Alpein ruusujakaan,
Ei tunne se tuoksua noiden.

Ja tynnestä nauttia mahdoton on,
Kun myrsky ja tuuli on tuntematon
Ja läikkynä aallokkoiden.

Siis pelkosi turha sä luotas luo
Ja rohkeudellen sä sijaa suo,
Ja tuultua tuntees anna!

Näin intoa saat, näin voimistut,
Näin vanhasta vallan sä vapaudut,
Ja pystyssä pääsi sä kannan!

Niin varmasti.

Niin varmasti kuin päivää seuraa yö,
Niin varmasti kuin käypi kuolon työ,
Niin varmasti kuin rantaan laine lyö
Ja myrskyn raivotessa louhta syö —

Niin varmasti mun sydämmeen sä jäit,
Niin varmasti sä rauhan sieltä veit,
Niin varmasti mun toivottomaks teit,
Kun leikkinäs vain lempeäni peit.

Kaikki kaikessa.

Mä sua muistan, mitä muistellenkin,
Vaikk' luulen miettimättä olevain —
Mä sua etsin, minne kulkenenkin,
Vaikk' luulen määrättä mä kulkevain —
Nään sinut aina, kunne katsonenkin
Ja vaikka silmät suljen umpehen,
Ja äänes kuulen, mitä kuunnellenkin,
Jos menneet korvatkin ois lumpehen —
Sä olennoksein käynyt olet näin
Sinutta unta vain on elämään.

Daimooni.

En tiedä mä ken sinä olletkaan
Mun impeni vieras vento,
Sua nähnyt en ennen mä koskonkaan
Sysikutrinen kaunotar hento!

Mut sen minä tiedän: katseesi vain
Kun silmiini sattui kohti,
Niin alta se kulmain kaareuvain
Niin kummasti säihkyen hohti.

Ja liekkihin joskus se välkähtää
Sysimustien kulmien alta
Kuin ukkosen nuolen tenhottu pää
Löis synkältä taivahalta.

Mut että ne voivat viehättäin
Myös loistaa, näin minä kyllä,
Kun katsees tuonoin loit mua päin
Jumalaisella hymyilyllä.

Ja silloin mä lämpöä suoniin sain
Ja silloin mun syttyi rinta,
Ja tunteet kiihtyi riehahtain
Kuin myrskyllä merten pinta.

Nuo silmäsi mustat ne lämmittää
Tulikumalla sähköymisellä,
Vaan mieltäni myöskin ne peljttää
Niin synkällä syvyydellä.

Luo kosken jos kuohuvan tullut on
Ja katsovi hyrskyjen vuohon,
Niin huimaa päätä ja arvaamaton
Veis voima jo nieluun tuohon.

Niin myös, sysimustiin silmiis sun
Kun katselin kerran taaskin,
Näin aattelin: noiden liekkiin mun
Tekis mieleni ainiaakskin!

Hän huomaa ei.

„Miks ruskoposkesi kalpenee,
Miks sortuu äänesi soinnukas,
Miks kirkas katseesi raukenee?
Mun ystävä hoi, tuo lausupas!“

Muut kaikki multa he kysyy näin
— Niin tuttavat mun kuin ystäväin —
Mut yksin hän, syy kaiken tään,
Ei huomaa muutosta ensinkään.

Sen jo fiedän.

Miss' on se impi, jonka lemp' ei sammuu,
Vaikk' sammuu tähdet onnen taivahan!
Min sydän sykkii vain sen hellemmästi,
Kun näkee toivon päivän tummuvan?

Miss' on se impi, jonk' ei silmä kostu,
Vaikk' uhkaa kurjuus ynnä kolkko yö?
Ja joka kurkistaissa kuolemankin,
Tyvennä kaulahani kätens lyö?

Ken nähdä myrskyn voipi ruhjovaisen
Ja taivon salahmoista välkkävän?
Ken voipi lempii sekä anteeks' antaa,
Jos rikkoisinkin tiellä elämän?

Se ken ja missä? Sen jo tiedän kyllä,
Mut sanois en, jos autuus annettais:
Näät silloin kiittäisitte kilvan sinne,
Mä ehk'en autuuttani omaks sais!

Vertauksia luonnosta.

Kuin aurinko soppehen synkimpään
Elähyttävän lämmön tuo
Ja helmasta hiedan ja routeikon
Elon muotoja uusia luo
Pois häätäen ainehet tuormion tuojat
Ja loihtien esille elämän suojat —

Niin lempesi laskihe virkistäin
Eperoivahan sieluun mun,
Hedelmättömän hiedan ja routeikon
Sai kukkien kasvuhun
Pois poistaen pilvyet mustan mielen
Lepolaululla lemmen ja sydämen kielen.

Kuin ilmatar keuhkojen huokoisiin
Saa kaikkea puhdistain,
Avarruttavi aitoja rinnan sun
Ja mieltäsi tuullottain
Pois häätävi ilmoa ummehtunutta,
Elähyttävi luontoa laimentunutta —

Niin tunkihe raittiina rakkautes
Mun rintahan ryönäiseen;
Sydän syttyi, sykki jo virkumpaan
Ja sieluhun syksyiseen
Sai hellivän henkäys päivyen uuden,
Elähyttävän ilman ja toivokkuuden.

Kuin verkkona vyöhye hermoston
Hienoisena haarautuu,
Yliympäri tunnetta kuljettaa
Sekä hengeksi hienontuu
Elimistöä halliten tirannin lailla
Siteillä sitkeillä voimakkailla —

Niin lempesi laajaksi laajentui,
Joka hermon se hallitsee,
Minut pelkäksi tunteeksi liu'ensi
Ja niin minut vallitsee,
Että nyt jos leikkinet kanssani kulta,
On vuoteeni *hauta* ja peittoni *multa*.

Toukokuulla 1890.

Päivän nousfessa.

Valahti päivän kulta ylitse harjanteen,
Valaisi vaarat, notkot, ja vetten sarjanteen,
Ja soiden huuru haihtui
Ja autereeksi vaihtui
Ja ilma seijastui.
Tuhannet tummat varjot tuo aurinkoinen loi,
Tuhannet kukkaisetkin se lymyst' ilmi toi
Ja rannan raidat, hongat,
Ja loittonevat longat
Ne järveen heijastui.

Kun päivän suukko sattui, niin linnut havautui,
 Ja laakson liljan kuori ilosta avautui,
 Ja lauloi linnut sitten,
 Ja tuoksu kukkaisitten
 Hajausi maisemaan.
 Sai käkö kultarinta jo myöskin kukkumaan,
 Se lemmestänsä lauloi ja kukkui kullastaan
 Ja kuului kellot karjan,
 Ja paimen loilusarjan
 Myös laski torvestaan.

Tuo aurinkoinen luonnon lumosi lämmöllään,
 Säteillen kutsui kielot ja liljat elämään;
 Kedolla leikki perho
 Ja luonnon vihryt verho
 Se loisti niinkuin uus.
 — Kuin moisen päivän koitto myös lemmen mahti on:
 Se lämmittää ja loitsee kuin säde auringon,
 Valossa lemmenkoiton
 Saa elonvoima voiton
 Ja hymyy vastaisuus.

Niin outo virtaus jänteiss' ja suoniss' pullahtaa
Ja luottamus ja tarmo povessa ponnahtaa,
Äkisti silmäkulta
Saa intohimon tulta
Kuin taivas leimahtais.
Kupeella kullan armaan vaikk' kuoloon käydä vois
Ja toivomalla toivot, ett' tilaisuutta ois
Sun näyttää, että voimaa on,
Vaikk' vastatuulet tulkohon
Ja myrsky pauhoais!

1887.

* Mik' onpi syynä.

Mik'onpi syynä, että vähittäisin
Tää rinta riutuu omaan raivohon?
Mik'onpi syynä, että nuorra vallan,
Tää rinta raukka on niin toivoton?

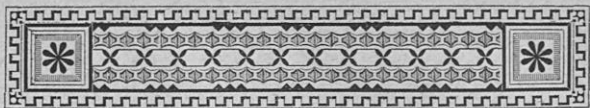
Mik'onpi syynä, että silloin aina,
Tää liekki kaksin kerroin leimahtaa,
Kun tuota sammutella pois mä koitan,
Kun tulta tunteen uneen laulahtaa?

On syynä näihin kaksi immen silmää
Niin ihanaista, tumman siintävää,
On syynä näihin kaksi immen huulta,
Niin ruusunpurppuraista, viehkeää.

On synnä vihdoin posken kainot ruusut,
Niin hienot, raittihit, niin tervehet;
On synnä uhkuava immen rinta,
— Kun mulle hehku ei sen tuntehet!

IVALLISIA.

Eelämän kokemusta.

Olin lapsi, leikin ja nautitsin,
Ilomieliin hyppelin, hymyilin
Oli outoa murhe musta.
Sydän puhdas, raitis ja vilpoinen
Löi rinnassa tervehen lapsosen,
Löi tulta ja innostusta.

Meni lapsen päivyet onnekkaut.
Tuli nuoruusaikani toivekkaut,
Kyti rintahan haaveiluuta.
Tuli entinen elpyi, kiihkeni vain,
Yli-ympäri näin minä unelmissain
Ihanteita ja seikkailuuta.

Nous mieleni vastahan sorrantaa,
Nous vastahan köyhäin poljentaa,
Nous vastahan röyhkeyttä.
Vapautta ma vaadin ja intoilin,
Valon, ilman tarvetta rintoihin
Koin kansahan saada ja syttää.

Ja kun kansani kalliin puutteeseen
Nään nääntyvän, kuolevan kurjuuteen,
Tämä aate mun mieleni voittaa:
„Oi eipähän muuta nyt tarvittais
Kuin rikkahan tiedoksi puutteet sais —
Kai kilvan ne auttaa koittaa!“

Näin kummia toivoin, haaveksin,
Näin hupsun tuumia hourailin,
Parinkymmenen vanhana vasta.
Ei tuntemus viel' tosi-maailman,
Ja elämän taistelun raivoisan
Mua kieltänyt haaveksimasta.

Ikä jatkui, vanhenin, viisastuin,
Elon taistelun touhussa karkastuin,
Sydän kylmeni kurjuudelle.
Kun lämpöä tarjoo, kylmää saa,
Kun koettavi kansaa innostaa,
Sun nauravat nuoruudelle.

Jos kunnioitusta sä tahtonet siis,
— Mä moisten kunnioituksesta viis! —
Ole hiljaa, hiiskahtamatta.
Vaan syyhyiskö kielesi sittenkin,
Niin näin sinä *nuorille* huudakkin
Ja ärjäse arvelematta:

„Mitä hullua, nuoriso, ryntäilet,
Mitä riehut, leimuat, intoilet,
Mitä haaveesi aikaan saapi?
Ihantees: vapaus, samanvertaisuus,
Sekä joutava muu joku aate uus
Muka taistella kannattaapi!

Käy kirkko jo heikoksi hermoiltaan,
Ei valtio suo, ett' huudellaan,
Pian tukkivat suun, tukahuttaat.
Mut kiltti jos oot, käyt kirkossa ain',
Ja kiitosvirsiä veisaat vain,
Niin leipähän sun vakauttaat.

Ota vaari sä neuvosta vanhempas,
Joka myöskin hoursin hourettas
Ihanteista ja haaveiluista.
Ihanteet ovat laihat. Ne kuivettuu,
Ajan vieressä jää vain paljas luu —
Ei kannata riehua luista!“

Valtion syöfiläälle.

Huoletti halveksu vain mua valtion syötiläs korska —
Valtio työlleni mun eihän se leimaansa lyö —
Istu sä herkuillas, lue arvonjärjestys-listaa,
Josta sä turhaan mun arvoa etsinyt liet.
Katsese Kalenterias, lue ulkoa palkkaussäännöt,
Aika sun harmentaa, ikähän ansio on.
Aika kun täytetty on, saa onnesi kukkuran kauniin,
Kuuliaisuutesi sun „tähdellä“ tunnustetaan.
Oppia oivaa myös sinä selvähän kaikille saarnaat:
Purjetuulehen on helppoa höllöttää.

Mies kuin muufkin.

On Olli mies kuin muutkin hän;
Syö kolme kertaa päivähän,
Ja kerran vain on päissään.
Hän oikein siinä tekeekin,
Kun täyttää joskus päänsäkin —
Pää näetten tyhjä muuten aina ois,
Jos täytettä hän vatsalleen vain sois.

Eräälle kirjailijalle.

Sä väität, ett'et ymmärtää sä voi,
Miks ystäväs sun kirjaas kieltää koittaa,
Et tahdo myöntää, että vahingoittaa
Se moraalillaan kärpäistäkään voi.

Vaan ystäväs on sentään oikeassa,
Kun kirjas julkaisua estää koittaa:
Sisällys onhan hiukan tarttuvaista,
Näät tyhmyys, peijakas, se vahingoittaa.

„Kallihin kansan vuoksi!“

Tuoll' istuvi uttera tiedemies,
Hän viisauksia niin paljon ties,
Ett' kansoa tyhmää nauroi vaan —
Mut lausuis julki hän aatteitaan
Ei „kallihin kansan vuoksi!“

Ja pappikin paljo hän saarnailee
Ja itseksensä hän kummailee,
Mitä kaikkea ihmiset uskoo nuo —
Mut aatteitaan ei ilmi hän tuo
Tuon „kallihin kansan vuoksi!“

Myös hallitus kyllä se myöntää voi,
 Moni määräys hullulta tänään soi,
 Moni ammoin joutanut oisi jo pois —
 Mut kuinka sen sentään tehdä vois
 Tuon „kallihin kansan vuoksi!“

Ja kansakin joskus se valveutuu,
 Kun ulkoa uutiset tunkeutuu,
 Se vaatii tietoa, vapautta,
 Mut tuotahan tohdita kuunnella
 Ei — „kallihin kansan vuoksi!“

Jos kilpikonniksi käymmekin näin,
 Niin konttaahan konnakin eteenpäin!
 Ja aika jos jättää ja kansat muut,
 Me tukimme tyynenä kaikkein suut
 Tuon „kallihin kansan vuoksi!“

Jos vapaammin joku kirjoittais,
 Ei kustantajaa hän varmaan sais,
 Ken auttaa tuota hän tohtiskaan
 Pian oisivat kaikki jo niskassaan
 Tuon „kallihin kansan vuoksi!“

Siis jos sulla vapaampi aate lie,
Se syömmesi soppeen piiloon vie,
Ett'ei sitä kansasi vainuis vaan
Ja häiriy vanhassa rauhassaan.
Sst! „kallihin kansan vuoksi!“

„Kunnon mies“.

Kun teet sä niin kuin käsketään,
Kun syöt sä, mitä syötetään,
Niin olet kunnon mies.

Kun uskot, mitä saarnataan,
Et pyrji koskaan vapaampaan,
Niin olet kunnon mies.

Kun pidät paikkas, jonka sait,
Ja vanhat aatteet, tavat, lait,
Niin olet kunnon mies.

Kun katsot miehiin johtaviin
Kuin kansa katsoo jumaliin,
Niin olet kunnan mies.

Kun kaikillen sä rauhan suot,
Ja vastustuumat vatsaas juot,
Niin olet kunnan mies.

Kun silmät, korvat ummistat,
Ja omantuntos laajennat,
Voit olla kunnan mies.

Jos järki, tunne poljetaan,
El' hiisku koskaan sanaakaan,
Niin olet kunnan mies.

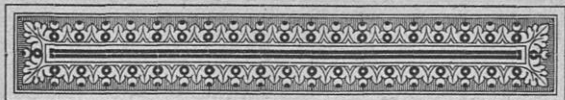
Lyö rintoihis ja lausu näin:
„Kun teen mä virkatehtävään,
Niin olen kunnan mies!“

Ja sua kiittää isänmaa,
Ja haudalleskin kirjoittaa:
Täss' lepää kunnon mies!

Hän täytti miehen tehtävän,
Hän näytti meille selvähän,
Kuin elää kunnon mies.

Hän muille aina rauhan soi,
Ja leipätiensä varman loi,
Tee niin, oot kunnon mies!“

Bulevardi-kahvilassa.

Olit kerran lapsena sinäkin
Ijältääs sekä aatteiltas,
Sun rintasi reippain lyönnein löi,
Punat hohteli poskillas.

Ja nuoruusinto se silloin myös
Sun silmässä tuikahti
Ja onnentaivona vastaisuus
Toiveissasi kangasti.

Nämä aikoja olivat autuuden,
Lyhyt sentään onni on maan:
Meni vuosia kymmenkunnan vain,
Kun tuossa jo vanhetaan.

Nyt tykkivi tyynnä sun valtimos,
On mielesi innoton,
Mies mielevä olet sä mukamas nyt,
Kun olet sä — kunnoton!

Et tyydy sä suotuhun kohtaloon
Et rauhaa missään saa,
Muka turhia myös ovat taistelut,
Työ, tietehet joutavaa.

Etseissäsi hetkisen hauskuutta
Luo vahtovan viinin käyt,
Tuo viini se vielä sun virkistää,
Taas nuoremmalta sä näyt.

Elon nestettä etelä Ranskanmaa
Näät kylläksi kypsyttää
Ja hetkisen lempeen ja nautintoon
Ilo-impyset yllyttää.

Punät nousevat taas sinun poskilles,
Lyö valtimo virkumpaan,
Ja nuorelta kyllä sä näytät taas
— Mut yöllisen hetken vaan!

Paris 1/4 90.

Mahtava mies.

Ja äärehen pöydän hän istahtaa
Ja kirjahan uuteen tarttuu —
Nimilehteä ensiksi katsahtaa:
Kovin kirjailijoita jo karttuu!
Ken vain saa lausehet jäljekkään,
Kirjailija on muka mielestään.

Pari lehteä sitten hän silmäilee,
Niin otsa jo ryppyyn laski:
Realistina tietysti kirjailee
Myös tääkin, Antero Kaski —
Ja elämän törkeys ja uskottuus
Kas siinä on tuo kirjallisuus!

Pari lehteä keskeltä kirjan taas
Ja vihdoin viimeinen lehti —
Niin kriitikko kirjaasi, tahdontaas
Niin tutuks jo tulla ehti,
Jotta tahtosi tiesi jo tarkempaan
Kuin itse tiedät sä koskonkaan!

Ja pöytänsä äärehen nojaumaan
Tuo mahtava mies nyt käypi,
Vaan hetken miettivi tuomiotaan,
Pian hälle se selvittäypi;
Kynänvartehen tarttuvi peljätty mies
Ja huomenna lehti jo kertoa ties:

„Kuin sieniä jälkehen sateen nyt
Vain syntyi kirjailijoita
Ja siksi on kriitikon täytynyt
Kurituksella kohdella noita;
Myös Antero Kaskelle parhain ois,
Jos kirjailuhommansa jättäis pois.

Ei kannata ryhtyä punnitsemaan
Tämän neuvomme syitä muita,
Sen lausumme vain hänen kirjastaan:
Se myöskin on kirjoja nuita,
Joiss' uskottuus vain vallitsee
Ja kallista kansaamme villitsee.

Ja kansa se vain muka sorrettu on
Ja sortajat on muka — rikkaat,
Tätä virttähän soineet nuoret on
Kynäniekkamme toivehikkaat —
Nyt annamme neuvon semmoisen,
Ett' ois tämä moisia viimeinen“.

Tään arvostelun tuo mahtava mies
Hän uudesta kirjasta antaa
Ja työstään suuresta, senhän ties,
Hän lehdeltä palkat kantaa.
Rovon kansallensa on uhrannut:
Jalon työtä on maksusta haukkunut!

USKONVAINOJEN AJOILTA.

I. Petrus Valdo.

I. Collège de la gaya scienza.

Tietään kulki äänetönnä,
Murheellissa musta Saône,
Hiljaa sulki Saône'n aallot
Viemäriinsä vuolas Rhône.

Sumu synkkä, raskas peitti
Ranskan vanhan Lyon'in,
Peitti roskat hökkelitten,
Kurjat kadut kaupungin.

Lepoansa öistä nautti
Työteliäs alhaiso,
Kunnes heidät vuotehilta
Havahutti aurinko.

Havahutti työhön taasen,
Töllit valoisiksi loi,
Mielet kyllä virkistyytti,
Mutta loan ilmi toi.

Mut ei huoli onnen lapset,
Aurinko, sun ajastais,
Kestää öiset juomakestit,
Vaikka koittos kajastais.

Hienoimmisto porvariston
Juo nyt onneks kaupungin,
Juo nyt he'elmää Roussillons'in,
Tuottehia Bourgognin.

Ranskan viini voimallansa
Miesten mielet tulistaa,
Laulussansa trubaduurit
Lemmen tulta julistaa.

Nuoret naiset suloansa
Paljastellen tarjoilee,
Vaikka aarteitaan he hiukan
Ärsykkeeksi varjoilee.

Täällä kaikuu laulu, soitto,
Täällä riemu riemuks käy,
Rikkahat nyt hekkumoitsee —
Kainoutta vain ei näy!

„Sydän vaiko mustat silmät
Lemmen liekin sytyttää?“
Siitä tässä juodessansa
Keskusteli seura tää.

Sydän syttäjä on lemmen,
Vanhat kaikki väittävät,
Mutta nuoret yksin äänin
Silmät siksi päättävät.

Maallikoiden juomingeissa
Nähtiin myöskin kirkon mies,
Hänkin viinikullallensa
Kyllä kulkuväylän ties.

„Nyt me saamme, kullan veikot,
Oikein herras-elämän,
Paavi tuopi näyttämölle
Oivallisen näytelmän.

Lahkolaisten joukko kasvaa,
Tuottaa kirkon turmion —
Paavi turvaa pannahansa,
Laittaa polttorovion.

Silloin meille, kirkon miehet,
Kulta-aika sarastaa,
Kirkko uhrein kullat ryöstää,
Jos ei ryöstä, — varastaa!“

Näin hän lausui kirkon pylväs,
Vei jo maljan huulilleen,
Mutta ääntämättä vaipui
Hengetönnä tuolilleen.

Vuosi vuolas viinin virta,
Soittoniekat soittivat:
Taashän paavin uskoisille
Kulta-ai'at koittivat.

Posket hohti, silmät säihkyi,
Hellemmiksi hellyttiin,
Miss'ei ennen tutut oltu,
Ystäviksi yllyttiin.

Eivät viel' he ystävänsä
Halvausta huomanneet,
Yksi vain on sen jo tehnyt,
Silmissään on kyyneleet.

Petrus Valdo on tää miesi,
Porvareita mahtavin,
Kappaleiksi kannun lyöpi,
Katsoo kuollon uhrihin.

Ja kun toiset ympärillä
Sammalkielin songertaa,
Petrus Valdo äänetönnä
Kuollutta hän osoittaa.

„Uupunut on ystävämme
Viini hältä voimat vei?“
Lausuu muudan kuollehesta.
Petrus Valdo vastaa: ei!

„Ei, tään ystävämme luoja
Tempas äsken sanoistaan,
Kamaloilta kuuluivatkin
Tuonoin tuumat huulillaan.

— Kurja nyt on valtakunta:
Vaino kohtaa syyttömää,
Paavi vainoo, juur' kun koitat
Viettää uskon elämää.

Sen nyt kuulin, ja kuin kannun
Murskaksi mä tässä lyön,
Niin mä vannon, maat ja mannut,
Kaikki, kaikki pois mä myön.

Jaan ne kaikki maailmalle,
Köyhät leipää tarvitsee,
Kansa uskonvapautta,
Hengen valoo himoitsee“.

Lausui, poistui, tieltä kaikki
Kahden puolen hajautti,
Sanat Petrus Valdolaisen
Päihtyneetkin havautti.

Taukos hetkeks naisten nauru,
Sammui soitto kitarain,
Pikariin jäi Rheims'in viini,
Laulut kurkkuun laulajain.

Korvissaan soi vielä heillä
Kaiku Valdon sanojen —
Voisko koskaan ihmisille
Suoda uskonvapauden?

II. Valmistusta.

Rhønen virta rantojansa
Hurjamielin huhtelee,
Velloo Ahti aaltojansa,
Myrsky raivoo, ruhtelee,
Pirstoo purret kappaleiksi,
Mastot maalle viskelee.

Mutta vaikka ulkoisalla
Luonnon voimat mellakoi,
Vaikka myrsky kaikkialla
Kauhistusta suurta loi,
Sentään henki ahkeroiva
Tyyntä työtään tehdä voi.

Kammiossa syksyn yössä,
Laitehella Lyon'in,
Istuu miestä kolme työssä,
Työssä mielin, miettehin —
Ei he kuule myrskytuulta,
Loiskutusta rantoihin.

Työtä hengen tehdään täällä,
Ihmishengen vapauden,
Rauhan työtä myrskysäällä
Työ on näiden miehien:
Raamattu on eessä heillä,
Luultu lähde totuuden.

Kirja tää on ankarasti
Maallikoilta kielletty,
Siks' on ovet taitavasti,
Ikkunatkin teljetty,
Kirjoansa näin he pelkäs,
Itseään ei peljätty.

Päänsä viimein muudan nosti,
Lausui toisiin katsahtain:
„Tuonoin paavi siitä kosti,
Kun mä lausuin saarnassain,
Ett' on Herran käskyt toiset
Kun on käskyt paavin lain.

Vaan mun silmät aukeaapi,
Selvempänä kaikki nään:
Dogmejaan hän huutaa saapi,
Minä käännyn — elämään!
Usko suun on kurja valhe,
Kun ei anna sydäntään.

Kohta käyn mä maailmalle
Tätä julki huutamaan,
Kylvän kylvöt kaikkialle,
Ehkä jonkun sadon saan —
Sokeudessa luottaa kansa
Paaviin eikä — Jumalaan“.

Näin hän virkkoi; vakaumuksen
Tulta tuikki silmät nuo,
Tehnyt suuren uhrauksen
Oli vasta miesi tuo:
Paljo uhraa rikas silloin,
Köyhilleen kun kaikki suo.

Petrus Valdo ystävänsä
Kanssa istuu tässä nyt,
Totuudelle elämänsä
Uhrata on päättänyt;
Kansa luokse Jumalansa
Saatettava näät on nyt.

Rhône'n virta rantojansa
Hurjamielin huhtelee,
Velloo Ahti aaltojansa,
Myrsky raivoo, ruhtelee,
Pirstoo purret kappaleiksi,
Mastot maalle viskelee.

Mutta vaikka ulkoisalla
Luonnonvoimat mellakoi,
Vaikka myrsky kaikkialla
Kauhistusta suurta loi —
Sentään henki ahkeroiva
Tyyntä työtään tehdä voi.

III. Provence'n laaksossa.

Ja aurinkoinen kultiaan
Loi vuorimaisemille,
Loi viinimaille Provence'n,
Sevennein rintehille;
Valaisi nöyrät köynnökset,
Kastanjat, sitruunitkin,
Valaisi maissivainiot,
Oliivit, limuunitkin.

Ja synkän tumma sypressi
Nous korkeutta kohti
Ja päivän kuumat suutelot
Pois orangeilta johti,
Ja kukkasetkin siimeksen
Sai öljypuiden alla
Ja pomeranssi tuoksusi —
Vihersi kaikkialla.

Tie kulki halki vuoriston,
Vei pitkin laakson pohjaa
Ja luokse kylän Provence'n
Se kulkijaimet ohjaa,
Ja tällä tiellä trubaduur
Jo lauloi monta kertaa
Ja Provence'nsa Eedeniin
Hän lauluissansa vertaa.

Ol' mauri, baski, burgundi
Jo polkenut sen hiekkaa,
Ja gooti, roomalainen tääll'
Ol' välkytellyt miekkaa —
Mut vapautta vieläkin
Tään seudun kansa vaati,
Ja sydämmensä uskonnon
Se itse myöskin laati.

Nyt kumma joukko kulkien
Sai vuorilaakson suusta,
Selässä pussit, ryysyissä,
Jaloissa kengät puusta.

Ja joukon eessä astui mies,
Min silmät suihki tulta,
Min katse syvä, tutkiva,
Ja kirkas niinkuin kulta.

Tää kumma joukko kulkien
Sai kylän raitiollen,
Sai luokse viinitarhojen —
Ain' yhä vaiti ollen,
Mut siinä, kansan nähtyään,
Tuo eellimmäinen miesi
Hän kirjahansa viitaten
Näin lausuella tiesi:

„Te ranskalaiset veljeni,
Provence'n sisaretki!
Jo pilkoittaapi päivä taas,
Lyö pelastuksen hetki.
Pois paavin ulkokultaisuus
Sä, kansa, päältä's torju
Ja uskossasi vapauteen
Sä ellös koskaan horju.

Jos joskus pilvet taivahan
Ne synkemmäksi peittää,
Ei siltä ihmishenki tää
Saa toivomasta heittää,
Ja vaikk'on papit riettahat
Ja kirkossa on syöpä,
Niin sentään hetki vapauden
On ihmisille lyöpä.

Tää kirja tässä Jumalan
On oma puhdas tahto,
Tää alkulähde itse on;
Ja väärennyksen vahto
On armon suojan sanasta
Pois pesty kaikki jälleen,
Ja pelastuksen kallio
On saatu, veljet, tälleen.

Nyt paavin papit anteheks
Aneilla synnit myövät,
Ja kuolinhaavan kirkkohon
Opeilla näillä lyövät.

Ei armon suoja pappi lie,
Se Jumalalta vuotaa,
Vain luojan anteeks-antamus
Se synnintaakat huotaa.

Tää kirja sodat, valanteot
Se meiltä kaikki kieltää,
Ja kuolemankinrangaistus
On poikkeus Herran tieltä,
Ja vaikka missä rukoilet,
Se taivahassa kuullaan —
Nyt näät sen yksin kirkkoja
Vain semmoisiksi luullaan.

Tään kirjan papit kielsivät —
Ei nylkyrit he soisi,
Ett' kansa itse totuuteen
Se tunkeutua voisi!
Nyt ottakaatte kirja tää,
Se kaikki selvittääpi,
Mut sen jos henki vieraaks jää,
Se puustaviksi jääpi“.

Näin lausui joukon saarnamies
Ja kansa riemumielin
Se luoja sanaa kuunteli
Nyt trubaduurein kielin.
Tää tuttavalta tunnustaa
Ja luottamuksen voittaa,
Ja nyt se alkaa uskomaan,
Ett' päivä kohta koittaa!

Ja päivä kyllä koittaakin,
Vaan peittyi hurmeruskoon,
Näät vainon hirmut alkavat,
Mut kansa turvaa uskoon.
Ja vaikka verta vuotaakin
Ja kuolon kalpa häilyy,
Niin Petrus Valdona peltotyö
Se vastaiseksi säilyy.

IV. Maanpakolaisuudessa.

Ja päivä paistoi ja luonto loisti
Ja kukat nyökkäsi hymyten,
Ja linnut lauloi ja lehto raikui
Ja metsä huokusi tuoksuen.

Ja etähällä nous Erzgebirge
Niin sinerväisenä siintäen,
Ja au'er auringon karkeloitsi
Noin vasten rinteitä vaarojen.

Iloisna pulppusi vuorilähde
Ja puro-pienelle elon soi,
Mi kivilouhia kierrätellen
Uransa laaksohon tuonne loi.

Tuo vuorilähtehen kirkas silmä
Se emo Elbehen virtoaa,
Ja ylympäri Böhmin maata
Näät lisävoimia Elbe saa.

Myös sinne entävi Eeger virta,
Myös senkin lainehet Elbe vie,
Ja koko Böhmissä rantamaita
Niin ihanaisia tokko lie?

Niin oli ainakin ennen muinoin,
Ja sytä vain minä kerronkin,
Kun tuolla juurella Erzgebirgen
Ol' vielä pienoinen kyläkin.

Vei kylän laidalta polku silloin
Myös tänne Eegerin rannallen
Ja juuri polkua tuota nähtiin
Käyvän illoilla vanhuksen.

Hän kulki rantaman kumpuella
Ja siellä istui hän yksinään,
Jos kuka mietteensä kuullut oisi,
Näin kulki aattehet valkopään:

„Nyt astun maalla mä vierahalla
Ja kotimaahani mieli on,
Mun vainon raivotar työnsi tänne,
Mä vältin kuolon ja rovion.

On viesti Ranskasta kertoellut
Kuin Valdolaisia vainotaan —
Vaan minä raukka, miks pois mä läksin,
Miks hylkäsinkin mä isänmaan?

Vain pelvon tunneikko pois mun hääti
Tai olko muukin mun vaikutin?
Sen tiedän vain, ei se pelko ollut,
Mi kauas karkoitti Böhmihin.

Se aate, jonka mä kukkimista
Niin hengen voimalla ahkeroin,
Se väati alaa ja yllykettä
Ja siksi tänne mä sen nyt toin.

Tää aate kallis on Jumalalta,
Se onhan uskomme uudistus,
Ja tää on totta, sen sydän toistaa,
Sen työt' on syömmeni puhdistus.

Kun heitin kultaisen kotimaani,
Kun isänmaani mä hylkäsin,
Niin silloin tuntui mun sydämissä
Kuin kuorman alle mä murtuisin.

Mut kallihimpi on synnyinmaata
Minulle aatteeni vapaus,
Jos kaiken muun minä uhrasinkin,
Sen hukka liik' oisi uhraus!

Ja ennen muutan mä muille maille,
Kuin annan määrätä uskoain,
Ja maailmassa mun arre kallein
On uskonvapaus ja — jumalain“.

Näin mietti kummulla Petrus Valdus,
— Hän tänne Böhmiin ol' paennut —
Kun kotiseudulla kaikkialla
Ol' vainon hirmutar raivonnut.

Tuhansin kuolivat roviolla
Nuo uskolaisensa riemuten
Ja jumalaansa he vielä kiitti
Tulessa, sauhussa liekkien.

Mut Petrus Valdus hän matkustellen
Vain kylvi siementä peltohon,
Ja uuden uskonnon kultatempliin
Yks porraspuu näätte hänkin on.

Paltamossa, syksyllä 1888.

II. Varasteffu.

Päivä alas taivahilta
Ruskotellen käypi,
Taivon kanssa suvi-ilta
Myös jo hämärtäypi.

Nuori äiti tietä kulki,
Vuorta, joka vietti,
Miettehensä rinta sulki,
Mutta näin hän mietti:

„Tuolla kotikehdossansa
Nukkuu lapsikulta,
Eihän luoja armoansa
Toki kiellä sulta!

Minä tuudin pientä lasta,
Tuudin sille mieltä,
Ett'ei unhottaisi vasta
Äitikullan kieltä.

Nuku siellä huoletonna,
Nuku lapsukainen,
Vaikka isäs paavi konna
Vei jo nuorra vainen.

Isäs kärsi kuolemansa
Polttoroviolla,
Mutta luja uskossansa
Jaksoi aina olla.

Nyt mä laulan kehdollasi
Isäs kohtalosta,
Ett'et myös sä uskollasi
Henkeäsi osta.

Vaan kun vartut, lapsi, kerran,
Murra sortovalta.
Kuule aina käskyt Herran,
Käskyt jumalalta“.

Näin hän mietti äitirukka,
Kiiruhusti astui,
Rintehellä nurmen kukka
Kastehesta kastui.

Sammui rusko taivahilta,
Pilveen taivon liensi,
Yöksi muuttui suvi-ilta —
Äiti juosten riensi.

Kotiansa riensi kohti,
Mietti pientä lastaan,
Kuinka muka tällä hohti
Silmät häntä vastaan.

Saapui töllillensä asti,
Oven aukaiseepi,
Mutta syöntä vihlovasti
Silloin parkaiseepi.

Vuotehell' ei lasta ollut —
Viel' on sija lämmin;
Miks' et, äiti, ennen tullut,
Tullut vikkelämmiin?

„Varastettu! Varastettu!
Viety mun on lapsi,
Ainoiseni anastettu,
Harmene jo hapsi!

Munkki konna lapsen ryösti,
Munkki mustasiipi,
Elävältä hautaan syösti,
Luostariinsa hiipi.

Lapset vievät Valdolaisten,
Veivät, lapsi, sunkin —
Turmioksi sukulaisten
Kasvattavat munkin.

Luoja, ellös ilkityötä
Roiston salli tuota!
Ennen korppiloille syötä,
Syydä pitkin suota.

Kohtalonsa kuolemata
Kurjemp' moinen oisi,
Kiroella kantajata,
Sukukunta voisi.

Tai jos otat huohmahasi,
Lapsen mieli käännä,
Ryöväreihin voimallasi
Turman väkä väännä!“

WERNER SÖDERSTRÖMIN kustannuksella ovat ilmestyneet seuraavat alkuperäiset

RUNOKOKOELMAT:

Väänölä. Uusi helmivyö suomalaista runoutta. Toimitteli *Leimu*.
Hinta on nyt ainoastaan 2 m. 75 p. sieviin kansiin sidotusta kappaleesta.

Uusia Runoelmia. Kirjoitti *J. H. Erkko*. Hinta: 2 mk. 75 p., koruk. 4 mk.

„Sujuva ja sointuva kieli, hieno runollinen havaintokyky, mielen herkkyyys ja lämpimyys — ne ovat Erkon runojen viehättäviä puolia.”

Havaittuani. Vihkonen runoja ja virsiä. Kirjoitti *J. H. Erkko*. Hinta 1 mk.

„— — Mikä näissä runoelmissa vastaan tulee on nöyrän, vaatimattoman, mutta korkeutta ja jaloutta etsivän sielun tunnus- tus siitä, minkä se on oikeaksi ja todeksi havainnut —”

Tietäjü. Viisinäytöksinen runoelma. Kirjoitti *J. H. Erkko*.
Palkinnon saanut teos. Hinta: 2 mk. 75 p., koruk. 4 mk.

„— — Tässä suuriaatteisessa näytelmässä käy kaksi pää- virtaa, usko ja epäusko, ja kaikki toimivat henkilöt seisovat lähemmässä tai kaukaisemmassa suhteessa näihin virtoihin, joten monenlaiset mielipiteet risteilevät keskenään —”

Runoelmia. Kirjoitti *Kaarlo Kramsu*. Hinta: 2: 75., koruk. 4 m.

„— — Toivotan viimeksi että kaikki tämän lehden lukijat ja heidän kanssansa monilukuinen muukin yleisö niin pian kuin mahdollista hankkisi itselleen sen suuren ja todellisen nautin- non, minkä näiden runojen lukeminen on arvostelijalle tuottanut.” (Loppulause *J. Krohnin* arvostelusta *Walvojassa*).

Pulmusparvi *Mustakalliolta*. Vihkonen runoelmia. Hinta: 3 mk. Varsin sievä kirja!

Ei „Pulmusparvelta” puutu lämpimiä, hyviä tunteita eikä laulun innostusta. Ihailta se osaa, lempiä, rakastella se osaa, ja laulella se tahtoo tunteensa toisillenko — —

Sananjalkoja. Vihkonen runoelmia. Kirjoitti *Kust. Killinen*.
Hinta: 2 mk. 50 p.

„Ei ne maailmaa mullista, mutta ne kertovat paljon kau- nista isänmaasta ja Suomen kansasta ja sen tulevaisuudesta kuin myös ihmissydämmestä sen murheista ja toivoista.”